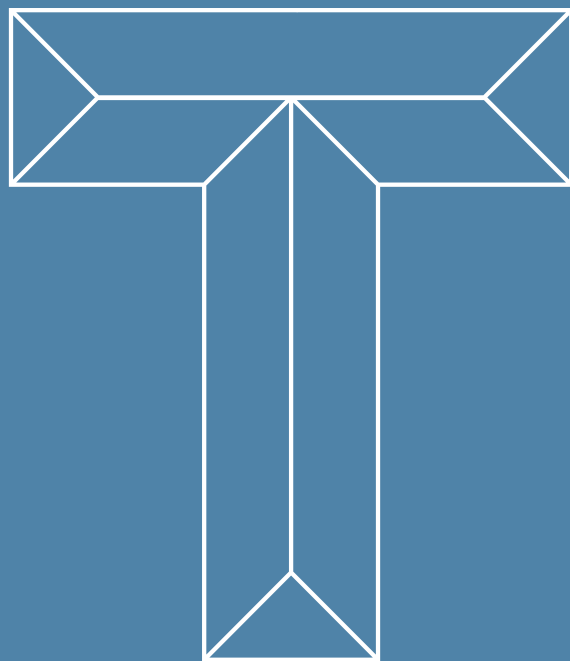
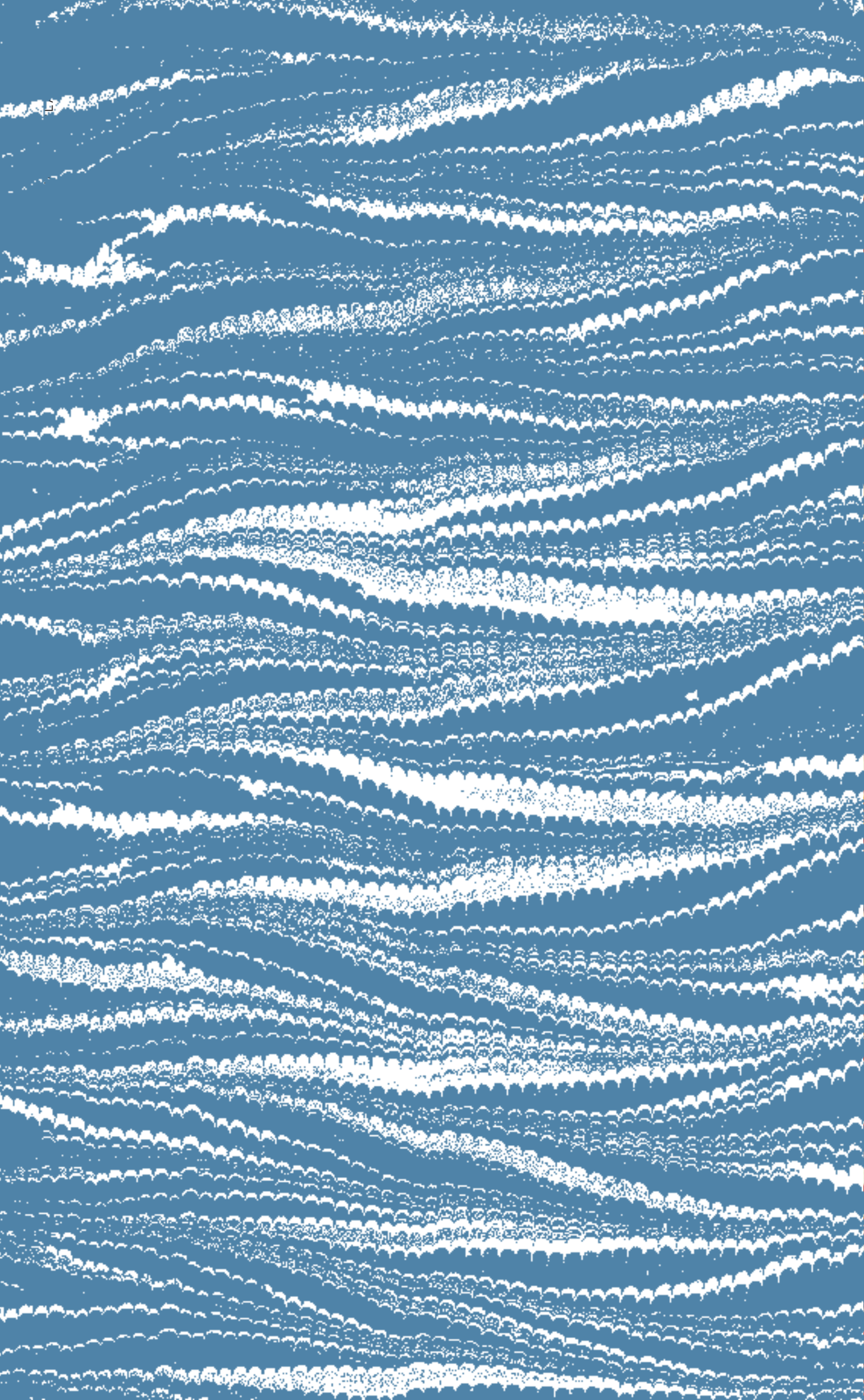

TEYLER'S

JAARVERSLAG 2018

MUSEUM·VAN·DE·VERWONDERING

TEYLERS

JAARVERSLAG 2018

MUSEUM VAN DE VERWONDERING

175.385
BEZOEKERS

45.185
BEZOEKERS
MONSTERDIEREN

101.149
BEZOEKERS
LEONARDO DA VINCI

45,3
FTE

€ 3.573.165
EIGEN
INKOMSTEN

18.200
DEELNEMERS
DE LORENTZ
FORMULE

130
NIEUWE
VRIENDEN

58
NIEUWE
AANWINSTEN

INLEIDING / INTRODUCTION

Teylers Museum is vernoemd naar Pieter Teyler van der Hulst (1702-1778), een rijke Haarlemse zijdefabrikant en bankier. Als man van zijn tijd hing hij de idealen van de Verlichting aan. Hij had grote belangstelling voor kunst en wetenschap, omdat zij de samenleving verrijken. In zijn testament bepaalde hij dat zijn vermogen moest worden ondergebracht in een stichting die zijn idealen zou voortzetten.

De Ovale Zaal van Teylers Museum opende in 1784 haar deuren voor het publiek als kennisinstituut voor eigentijdse kunst en wetenschap. Uitzonderlijk was dat Teylers Museum gesticht werd door en voor burgers zonder bemoeienis van Kerk of Staat in een stad zonder universiteit.

Experimenten met instrumenten en onderzoek naar fossielen en gesteenten, speciaal aangekocht voor dit doel, waren de basis voor het opdoen van nieuwe kennis. Door het geven van demonstraties en lezingen werd de opgedane kennis verspreid in binnen- en buitenland. De eigentijdse kunst werd gestimuleerd met het aankopen van tekeningen en schilderijen van levende kunstenaars en werk van de beroemdste oude meesters.

In de loop van de 19e en 20e eeuw werden nieuwe ruimten aan de Ovale Zaal toegevoegd voor alle activiteiten en om de groeiende collecties te bergen. Tegelijk werden de bestaande zalen met hun inrichting niet veranderd. Voor hedendaagse bezoekers is het alsof zij terug in de tijd stappen.

Collecties en gebouw vormen samen een unieke erfenis uit de Verlichting. Met deze erfenis kunnen we vragen van nu duiden en vanuit het heden terugkijken naar het verleden. Kunst en kennis zijn hier aan elkaar gesmeed: Teylers Museum is Michelangelo én Einstein.

Teylers Museum is named after Pieter Teyler van der Hulst (1702-1778) a wealthy silk manufacturer and banker from Haarlem. In tune with the Zeitgeist, he espoused the ideals of the Enlightenment. He took a great interest in the arts and sciences, which he valued for their capacity to enrich society. In his will he instructed that his fortune should be used to establish a foundation that would promote his ideals.

In 1784, the Oval Room of Teylers Museum opened to the public as a knowledge institute for contemporary art and science. It was quite exceptional for the time that Teylers Museum was founded by and for the inhabitants of Haarlem, without any involvement of the Church or State, in a city without a university.

Experiments with instruments and research on fossils and minerals purchased for this specific goal served as the basis for generating new knowledge. This new knowledge was then disseminated at home and abroad in demonstrations and lectures. Aside from buying work by the most famous Old Masters, Teylers also promoted contemporary art by purchasing drawings and paintings by living artists.

To house the growing collections and to accommodate all the museum's activities, new galleries were added to the Oval Room during the nineteenth and twentieth centuries. But no changes were made to the existing rooms or their fittings. For modern visitors, it is like stepping back in time.

The collections and the building together constitute a unique part of Enlightenment heritage. This heritage enables us to look back at the past as well as helping us to address the questions of our own time. Art and science are forged into one whole here: Teylers Museum is both Michelangelo and Einstein.

AANTAL BINNEN-
PLAATSEN:

3

AANTAL KAMERS:

32

BOUWJAAR
OUDSTE GEDEELTE:

voor 1579

TOTAAL
OPPERVLAK:1724 m²BENODIGD BEDRAG
VOOR RESTAURATIE:

€ 7.500.000

WAARVAN REEDS
VERWORVEN IN 2018:

€ 4.800.000

MISSIE

Teylers Museum wil de hedendaagse belangstelling voor kunst en kennis activeren vanuit zijn unieke erfenis uit de Verlichting.

Deze erfenis omvat naast uitzonderlijke collecties, een authentiek monumentaal gebouw en een rijke geschiedenis, ook een manier van denken die zich kenmerkt door een drang naar vernieuwing en ontdekking en het delen van kennis om de wereld te verbeteren.

MISSION

Teylers Museum seeks to excite the public's interest in art and knowledge by drawing on its unique heritage from the Enlightenment.

Aside from its remarkable collections, this heritage also includes an authentic monumental building, a rich history, and a mindset characterised by the pursuit of renewal and discovery and a desire to share knowledge as a way of improving the world.

8 VOORWOORD / PREFACE
12 SUBSIDIENTEN EN BEGUNSTIGERS
14 VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

16 PUBLIEK
18 TENTOONSTELLINGEN
26 ONLINE
28 EDUCATIE

32 FINANCIËEL VERSLAG
34 TOELICHTING OP DE JAARREKENING
36 LASTEN EN BATEN
38 SAMENVATTING JAARREKENING

40 2018 IN BEELD
53 RESTAURATIE PIETER TEYLERS HUIS

57 BIJLAGEN
58 AANWINSTEN
59 BRUIKLENNEN
62 STICHTINGEN
67 ORGANOGRAM
68 PERSONEEL
72 BEELDREGISTER

Het begon allemaal met een droom: een tentoonstelling met tekeningen van Leonardo da Vinci. Dromen komen vaak niet uit maar deze wél, ook al duurde het uiteindelijk zo'n twaalf jaar voordat het zover was. Na presentaties over Michelangelo en Rafaël was de tijd rijp voor de derde en meest bekende gigant van de Italiaanse renaissance. Honderden mensen hebben meegeholpen om deze tentoonstelling tot een groot succes te maken. Onder hen waren de gast-conservator prof. dr. Michael Kwakkelstein en Hoofd Kunstverzamelingen van Teylers Museum dr. Michiel Plomp zeer belangrijk. Maar ook alle medewerkers, vrijwilligers, stagiairs, zzp'ers, vaste dienstverleners, inhoudelijke partners, subsidiegevers, sponsors, verzekeraars, marketingpartners, scholen, gemeenten en andere instanties hebben allemaal bijgedragen aan dit grote succes. Aan alle 24 bruikleengevers en hun teams zijn we uiteraard bijzonder veel dank verschuldigd voor het uitlenen van hun kostbare werken, bovenal aan Hare Majesteit Koningin Elizabeth. Het eindresultaat was een prachtige tentoonstelling, die hoog werd gewaardeerd door het publiek. Dankzij *Leonardo da Vinci* zijn in 2018 de oude bezoekersrecords gebroken. Nooit eerder kwamen er meer dan 175.000 bezoekers in één jaar naar het museum en nooit eerder ontvingen we met één tentoonstelling meer dan 100.000 gasten in ons huis.

Dit omvangrijke project illustreert op treffende wijze hoezeer Teylers Museum verbonden is met de stad Haarlem, met Nederland en met Europa. Dankzij activiteiten zoals de *Leonardo*-tentoonstelling is het museum een plaats waar vele verbindingen tot stand komen. Dit zijn verbindingen tussen voorwerpen en erfgoed die samen een opmerkelijk verhaal vertellen waardoor mensen diep geraakt kunnen worden. Het zijn verbindingen tussen nu en vroeger, zoals we vaak in ons gastenboek lezen in persoonlijke boodschappen. Het zijn ook verbindingen tussen mensen die samen plezier beleven aan het museumbezoek of die er met veel betrokkenheid werken – al of niet betaald. Zij zijn (heel) jong of (heel) oud, afkomstig uit alle windstreken en van alle gezindten. Het is een prachtige opgave voor dit museum om deze functie als plek van verbinding te bewaken en waar mogelijk verder uit te breiden.

In de negen maanden dat het museum niet in het teken van Leonardo da Vinci stond, gebeurden er eveneens veel opmerkelijke zaken. Allereerst die andere prachtige tentoonstelling in 2018: *Monsterdieren*, die het vraagstuk behandelde of sommige dieren al of niet bestaan. Daarbij werd het thema nepnieuws nadrukkelijk betrokken. Families en verder iedereen met een greintje verbeeldingskracht beleefden erg veel plezier aan deze tentoonstelling die heel goed werd bezocht. *De Lorentz Formule* door het in 2017 heropende Lorentz Lab bleef onverminderd succesvol. In 2018 bezochten zo'n 18.000 mensen het Lab. Deze crossover met onze burens Toneelschuur Producties, biedt het publiek enkele malen per dag een prachtige introductie op het leven en de grote betekenis van Hendrik Antoon Lorentz, die lange tijd directeur was van Teylers Natuurkundig Laboratorium. Spectaculair einde van de tour vormt een demonstratie van de Grote Elektri-seermachine.

Werk aan de collecties vindt meestal plaats achter de schermen, maar het vormt wél de basis voor een goed functionerend museum. Eén van de mooie resultaten dit jaar was de samenwerking met Metamorfoze, het nationale programma voor het behoud van papieren erfgoed. Alle wetenschappelijke tijdschriften uit de eerste 160 jaar van Teylers Museum worden nu gedigitaliseerd en met behulp van tekstherkenning op de website van Delpher geplaatst. Daarmee komt een unieke bron van wetenschapsgeschiedenis ter beschikking van iedereen.

Afgezien van de inkomende bruiklenen bij de tentoonstellingen *Leonardo da Vinci* en *Monsterdieren* gingen er ook veel bruiklenen uit. Teylers Museum onderschrijft de Code Bruikleenverkeer en probeert zoveel mogelijk tegemoet te komen aan alle bruikleenverzoeken. In 2018 waren 141 voorwerpen van de museumcollectie te zien op 27 locaties in binnen- en buitenland.

Werkzaamheden op het gebied van restauraties en (groot) onderhoud zijn elk jaar weer noodzakelijk in ons museumcomplex, dat grotendeels de monumentenstatus heeft. Zo werd in 2018 het dak van de tentoonstellingszaal voor de eerste keer aangepakt na de opening 22 jaar geleden. Om de bezoekersfaciliteiten te verbeteren werd geïnvesteerd in een aanzienlijke uitbreiding en verbetering van de toiletgroepen.

De voorbereidingen voor de restauratie van Pieter Teylers Huis vorderden gestaag. In augustus werd de onherroepelijke Monumentenvergunning verleend door de Gemeente Haarlem. In nauwe samenwerking met de Gemeente en met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed werd de aanbesteding voorbereid door de restauratie architecten van TPAHG. Aanvullende onderzoeken naar kleurgebruik en bouwkundig onderzoek brachten nog enkele verrassende gegevens aan het licht. Zo is één zolderkap uit de zestiende eeuw en bleek er in enkele vertrekken ooit veel roze schilderwerk geweest te zijn. Het wordt een grote uitdaging om het monument zó te restaureren dat alle vereiste installaties zo onzichtbaar mogelijk worden aangebracht. Naar verwachting gaat de restauratie zelf van start na de zomer van 2019.

Naast deze voorbereidingen waren er vooral heel veel activiteiten op het gebied van de fondsenwerving om de restauratie te kunnen financieren. Overheden als de Gemeente Haarlem, de provincie Noord-Holland en vele fondsen zegden zeer substantiële bijdragen toe.

De inzet van zeer enthousiaste en onvermoeibare bestuursleden van het Teylers Museum Vrienden Fonds was van onschatbare waarde om met particuliere mecenasen in contact te komen. Het is heel bijzonder dat precies 240 jaar na het overlijden van onze *founding father* Pieter Teyler er zoveel mensen bereid zijn om in zijn voetsporen te treden en op deze manier willen bijdragen aan het behoud van zijn gedachtegoed.

Marjan Scharloo

Directeur

It all started with a beautiful dream: to bring an exhibition with drawings by Leonardo da Vinci to the Netherlands. Dreams seldom come true, but this one did, although it took about twelve years to achieve. After exhibitions featuring Michelangelo and Raphael, it was time to dedicate a show to the third and best-known giant of the Italian Renaissance. Hundreds of people helped to make this exhibition a great success. Prime movers were the guest curator, Professor Michael Kwakkelstein, and the Head of Art Collections of Teylers Museum, Dr Michiel Plomp. But it was thanks to all members of staff, volunteers, interns, freelancers, regular service providers, partners in matters of content, subsidy providers, sponsors, insurers, marketing partners, schools, municipalities and other bodies that this event became such a success. We are also, of course, extremely grateful to all 24 lenders and their teams, especially to Her Majesty Queen Elizabeth, for providing their precious works of art on loan. The end result was a superb exhibition, which was much acclaimed by the public. Thanks to the *Leonardo da Vinci* exhibition, the old visitor number records were broken in 2018. Never before had Teylers welcomed over 175,000 visitors in a single year, and never before had over 100,000 people come to the museum to see a single exhibition.

This large-scale project aptly reflects the close links that Teylers Museum maintains not just with the city of Haarlem, but also more widely with the Netherlands and Europe. Thanks to activities such as the *Leonardo* exhibition, the museum is a place where many ties are forged. These include ties between objects and cultural heritage, which together tell a striking story that may provoke a deep emotional response. Also between present and past, as we often read in the personal messages that are left in our visitors' book. And ties between people who enjoy visiting the museum together or who work there with a great sense of personal commitment – some salaried, some not. They range from the very young to the very old, they come from all over the world, and represent every kind of background. It is a wonderful challenge for this museum to preserve, and where possible expand, this role of providing a place in which to forge connections.

In the nine months of the year that were not dominated by the Leonardo da Vinci show, there are many other interesting things to report. First of all, that other wonderful exhibition in 2018: *Monstrous Creatures*, which examined the question of whether some animals are real or imaginary. The exhibition emphatically included a look at the theme of fake news. The exhibition had enormous imaginative appeal to people of all ages, and attracted large numbers of visitors.

Following the reopening of the Lorentz Lab in 2017, *The Lorentz Formula* enjoyed undiminished success. In 2018 some 18,000 people visited the Lab. This partnership with our neighbours, the theatre Toneelschuur Producties, provides – several times a day – a wonderful introduction to the life and great importance of Hendrik Antoon Lorentz, who served for many years as the director of Teylers Physics Laboratory. The tour ends with a spectacular demonstration of the Giant Electrostatic Generator.

Work on the collections generally takes place behind the scenes, but it nonetheless provides the foundations for the museum to function smoothly. One of the excellent results achieved this year was the collaboration with Metamorfoze, the National Programme for the Conservation of Heritage on Paper. All the scientific periodicals dating from the first 160 years of Teylers Museum are now being digitised using optical character recognition. This will make a unique source in the history of science available to everyone.

While numerous loans were provided for the exhibitions on *Leonardo da Vinci* and *Monstrous Creatures*, Teylers itself provided many items on loan to others. Teylers Museum endorses the Code applicable to loans between museums and does its best to honour all requests for loans. In 2018 141 objects from the museum's collection were on display at 27 locations in the Netherlands and elsewhere.

Restoration and maintenance work (some of it major) is necessary every year in our museum complex, most of which has the status of a listed building. Thus, in 2018, repairs were undertaken to the roof of the exhibition gallery for the first time since the opening, 22 years ago. To improve the visitors' facilities, investments were made to considerably expand and improve the toilets.

Steady progress is being made for the preparations to achieve the restoration of Pieter Teyler's house. In August the Municipality of Haarlem issued the irrevocable Listed Building Consent. In close partnership with the Municipal Council and the Cultural Heritage Agency, the tender was prepared by the restoration architects of TPAHG. Supplementary studies on the use of colour and architectural research brought to light a number of other surprising pieces of information. For instance, one part of the attic roof was found to date from the sixteenth century, and some of the rooms were found to have been largely painted in pink at some point. In the restoration project, it will be a great challenge to install the required installations while making them as invisible as possible. The restoration work itself is expected to start after the summer of 2019.

In addition to these preparations, a great many fundraising activities were undertaken to finance this restoration. Public authorities such as the Municipality of Haarlem, the provincial executive of North Holland, and many funds have pledged extremely substantial sums of money.

The efforts of highly enthusiastic and indefatigable board members of Teylers Museum Friends' Fund were invaluable in reaching out to private patrons of the arts. It is a remarkable fact that exactly 240 years after the death of our founding father Pieter Teyler, so many people are willing to follow in his footsteps and to contribute in this way to the preservation of his ideas.

Marjan Scharloo

Director

Subsidiënten

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Structurele begunstigers

Teylers Stichting
Teylers Museum Vrienden Fonds
American Friends of Teylers Museum / Netherlands
America Foundation

Hoofdbegunstiger

BankGiro Loterij

Ten behoeve van het Masterplan Pieter Teylers Huis

Legaat Huis van Aggelen-de Haas
Legaat Beelaarts van Blokland
Stichting Monumentenbehoud Haarlem
Mr. Cornelis Roozen Fonds
Fonds Van Zanten
Provincie Noord-Holland
Gemeente Haarlem
Stichting TBI Fundatie
Predikfonds Doopsgezinde gemeente
Pieter Teyler Kring
en overige particulieren en instellingen

Ten behoeve van tentoonstellingen

Blockbusterfonds
Fonds 21
Gemeente Haarlem - Cultuurjaar
Gravin M.A.O.C. van Bylandt stichting
J.C. Ruigrok Stichting
Mondriaan Fonds
Prins Bernhard Cultuurfonds
Turing Foundation
Zabawas

Sponsors

Parcom Capital
Philips
Van Lanschot

Ten behoeve van educatieve projecten

Mevrouw E.J.W. Vos-de Graaff

Ten behoeve van de Jaap van der Veen / Teylers Museum Prize for the Contemporary Art Medal

De heer J. van der Veen

Ten behoeve van de collecties

Mevrouw M. Blaisse-Reintjes
De heer en mevrouw De Boer
De heer M. de Clercq
Mevrouw A.J. van Dongen
De heer en mevrouw Hendriks-Thate
De heer J.W.M. Kessels
De heer en mevrouw Van Lede-Quarles van Ufford
Lowell Libson & Jonny Yarker Ltd
De heer J. Posthumus

Mevrouw M.G. Snepvangers en de heer F.R.M. Van den Broeck
Mevrouw E.J. Zetteler

Teylers Museum Vrienden Fonds**Pieter Teyler Kring**

De heer en mevrouw Boer
De heer en mevrouw Bosch
De heer A.Ph.J. de Haseth Möller
De heer en mevrouw De Rooij-Geerlings
De heer en mevrouw Storm-Boender
De heer en mevrouw Westerink-Heijmeijer

Lorentz Kring

De heer en mevrouw Van den Berg-Diamant
De heer en mevrouw Van Diggelen
De heer Th.A. Erb
De heer en mevrouw De Groot-Stant
De heer en mevrouw Hoogeland-Hellinga
De heer en mevrouw Kroese-Duijsters
De heer en mevrouw Lindenbergh-Sluis
De heer en mevrouw Reesink-Kraal
De heer en mevrouw Storm-Boender
De heer en mevrouw Straalen-Sanderse
De heer en mevrouw Vermeulen-Haanappel
De heer en mevrouw Veth-Gomperts
De heer F. de Voogt
De heer en mevrouw Van Wijk-Ittersum

Wybrand Hendriks Kring

De heer H.G. Gramberg en de heer P.C.J. van Agtmaal
De heer en mevrouw Hooft Graafland-Bierens de Haan
De heer en mevrouw Michels-de Groot
StyleMathôt
De heer en mevrouw Teves-van Arkel

Sterrenwachers

De heer en mevrouw Ankersmit-Taminiau
De heer en mevrouw Van Berckel-Smits van Oyen
De heer en mevrouw Besnard-ten Cate
De heer en mevrouw Beyer-Lazonder
Mevrouw T.M. Bos
De heer D. van den Broek
De heer en mevrouw Cadée-Coenen
Mevrouw J. Dijkgraaf en de heer H.P. Schut
De heer M. Enschedé
Mevrouw J.B.M. Enschedé-Taets van Amerongen van Renswoude
De heer en mevrouw Van Es-Smuling
De heer en mevrouw Van Geen-Gratama
De heer en mevrouw De Geus-de Laer Kronig
Mevrouw P.A.T. Hazen
De heer en mevrouw Heerkens Thijssen-Schölvinck
De heer en mevrouw Hendrix-Alessie
De heer H. Heringa
De heer en mevrouw Heringa-Brave
De heer en mevrouw Van Hoeken-Klinkenberg
De heer en mevrouw Hovinga-van Eijdsden
De heer W.G.E. Kuyck
De heer en mevrouw Van der Leij-Lokker

De heer en mevrouw Loudon-Goldsbrough
De heer C.C. Moore
Mevrouw A.M.H.G. van Rijssel
De heer en mevrouw Rogaar-Burlage
Mevrouw M.J. Sanders-ten Holte
Mevrouw M. Scharloo
De heer en mevrouw Van Straalen-Sanderse
De heer A. Stuijt
De heer en mevrouw Vogelzang-de Roij
De heer en mevrouw Wagenaar-Bok
De heer en mevrouw Westerink-Heijmeijer

Bijzondere Vrienden

De heer en mevrouw Boersma-Hulshoff
De heer en mevrouw Dekker-Noorduyn
De heer en mevrouw Van den Eijnde
De heer en mevrouw Ellis-Adam
De heer en mevrouw Feiner-Valkier
De heer en mevrouw Grooten-Teunissen
De heer en mevrouw Hoogland-Snackers
De heer M.D.J.W.M. Karel
De heer en mevrouw Kohnstamm-Fockens
De heer en mevrouw Korhals Altes-Prins
De heer en mevrouw Leemreize-Bosland
De heer en mevrouw Mourik-Loos
De heer en mevrouw Paardekooper-Vermeulen
De heer en mevrouw Pas-Dignum
De heer A.A.J.M. Schaper
De heer en mevrouw Van der Schrieck-van Wulfften Palthe
De heer en mevrouw Schröder-Bonarius
J. barones van Tuyll van Serooskerken-Spaan
De heer en mevrouw Verschuijl-van Aardenne
De heer en mevrouw Van der Velde-Versluis
Imbema
Maarten Weldam Stichting
De Spiegel
Munthandel Verschoor

Jaarlijks ontvangt het Teylers Museum Vrienden Fonds schenkingen van particulieren en instellingen die anoniem wensen te blijven. Bij dezen eert het museum alle schenkers.

De Raad kijkt met veel genoegen terug op alweer een historisch jaar. Na de opening van het Lorentz Lab in 2017 door koning Willem-Alexander, organiseerde het museum in 2018 de grote tentoonstelling over Leonardo da Vinci. Binnen drie maanden tijd bezochten 101.149 mensen het museum en daarmee werd 2018 het jaar met het hoogste bezoekersaantal ooit.

Samen met alle andere prestaties die het museum dit jaar heeft geleverd, is ruim voldaan aan de in het Activiteitenplan 2017-2020 opgenomen verplichtingen jegens het Ministerie van OCW. Deze sterke prestaties zijn het resultaat van de tomeloze inzet van het Teyler-team. Het is altijd weer spannend of de benodigde inkomsten gevonden kunnen worden en of het museum met de bescheiden formatie dergelijke grootse prestaties blijft leveren.

Eind september kon de Raad van Toezicht het groene licht geven voor de cascorestauratie van Pieter Teylers Huis omdat er inmiddels voldoende middelen voor deze belangrijke fase van de restauratie beschikbaar waren. Ondertussen gaat de directie, gesteund door een enthousiast team uit het Teylers Museum Vrienden Fonds verder met de fondsenwerving voor de laatste fase van het project.

De Raad kwam in 2018 drie keer in vergadering bijeen. Conform de statuten stelde de Raad in maart de jaarrekening en het bestuursverslag van 2017 vast, in september volgden de halfjaarcijfers en in november werd de begroting voor 2019 vastgesteld en de tussentijdse controle van de accountant besproken. Accountant Mazars werd formeel herbenoemd tot en met de jaarrekening 2020. Het herziene Convenant tussen Teylers Stichting en de Stichting tot Beheer en Instandhouding van Teylers Museum werd in de zomer door beide partijen ondertekend.

De Raad evalueerde in november het functioneren van de Raad van Toezicht en de Directeur/bestuurder in positieve sfeer. Eerder dat jaar was al gesproken over het vigerende systeem van 'checks and balances' in de museale organisatie. Nu het museum groeit en bloeit kwam de vraag aan de orde of de organisatie en het systeem van verantwoording voldoende kunnen meegroeien. In 2019 worden daartoe enkele veranderingen doorgevoerd.

De Raad hecht zeer aan adequaat toezicht en transparante verantwoording en schenkt daarom geregeld aandacht aan het zorgvuldig naleven van de negen bepalingen in de Code Cultural Governance. Een uitwerking van de bepalingen is opgenomen in het bestuursverslag van de jaarrekening 2018.

Naast de formele contacten tussen de bestuurder en de Raad vond er geregeld bilateraal overleg tussen de bestuurder en de voorzitter plaats. Daarnaast had de penningmeester regelmatig overleg met de directie. Tussentijds ontvangen de leden geregeld informatie over belangrijke gebeurtenissen in het museum. De leden van de Raad werken onbezoldigd en elk lid van de Raad brengt specifieke deskundigheid aan kennis en expertise in. In 2018 vonden geen mutaties plaats in de samenstelling van de Raad.

Graag wil de Raad een zeer groot compliment geven aan alle medewerkers van het museum voor de uitstekende resultaten van het afgelopen jaar.

DRS. P.C. DAMS RA
PENNINGMEESTER
[01-01-2015 / 31-12-2018]
OUD - SENIOR PARTNER PWC

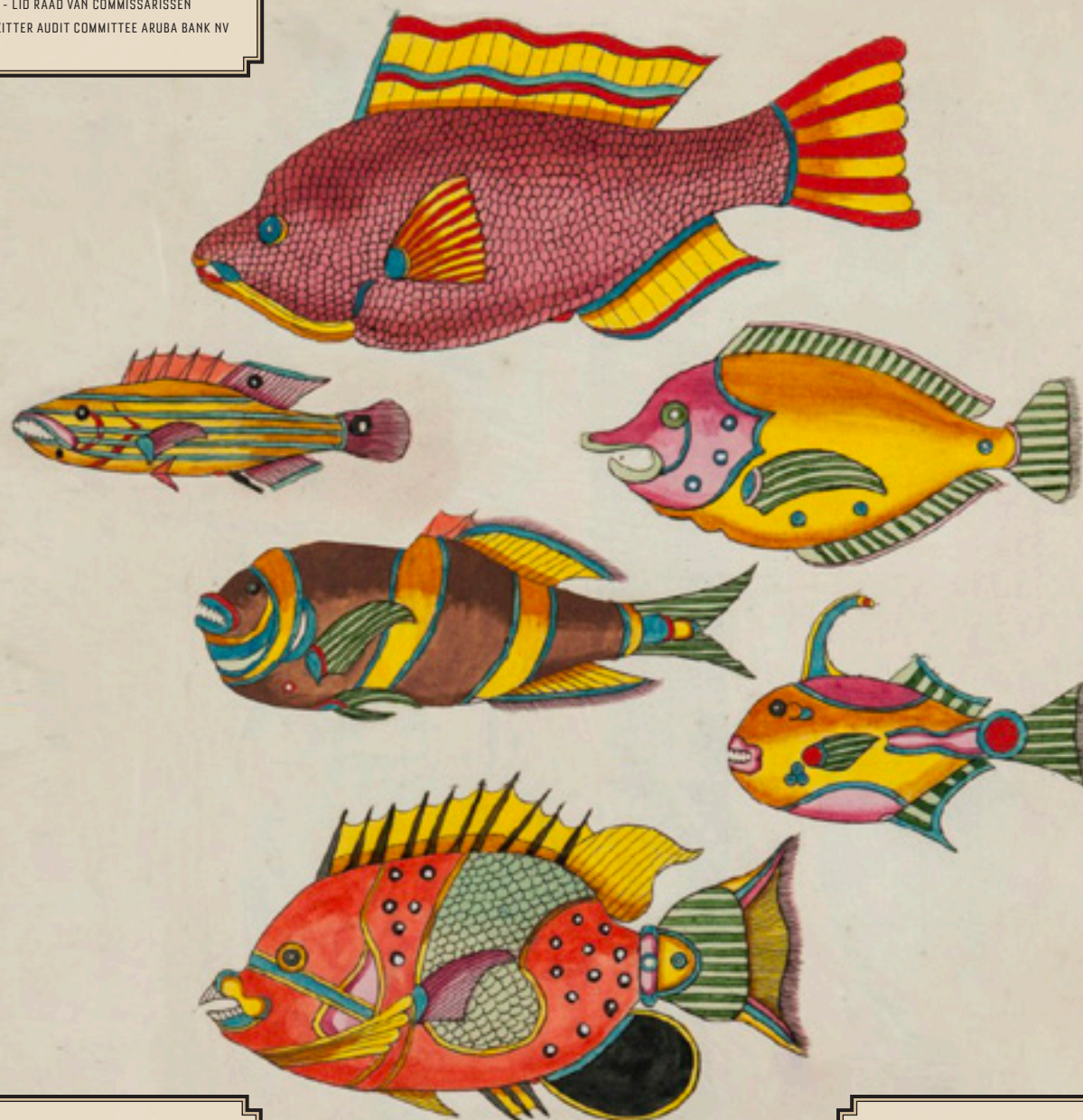
- LID RAAD VAN COMMISSARISSEN
VOORZITTER AUDIT COMMITTEE ORCO BANK NV
- LID RAAD VAN COMMISSARISSEN
VOORZITTER AUDIT COMMITTEE ARUBA BANK NV

PROF. DR. K.H.W. KNOT
VOORZITTER [06-03-2012 / 4-3-2020]
PRESIDENT DE NEDERLANDSCHE BANK

- LID RAAD VAN ADVIES MAATSCHAPPELIJKE ALLIANTIE
- LID RAAD VAN ADVIES OSSERVATORIO
PERMANENTE GIOVANI-EDITORI
- HONORAIR HOOGLEERAAR MONETAIRE STABILITEIT,
FACULTEIT ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE,
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
- VOORZITTER RAAD VAN TOEZICHT CLINICLONWS
- HONORAIR HOOGLEERAAR ECONOMICS OF CENTRAL BANKING,
FACULTEIT ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE,
RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

MEVR. DRS. Z. KWINT
VICE-VOORZITTER
[28-06-2012 / 31-12-2018]
RECTOR / BESTUURDER,
STEDELIJK GYMNASIUM HAARLEM

LID RAAD VAN TOEZICHT ONDERWIJSSTICHTING
PANTHA REI (BEZOLDIGD)

MR. N. TEVES
NAMENS TEYLERS STICHTING
[01-01-2016 / 31-12-2019]
CO-CEO FINTAGE HOUSE

BESTUURSLID TEYLERS MUSEUM
VRIENDEN FONDS

DR. IR. W. VAN SAARLOOS
LID [21-09-2012 / 19-09-2020]
PRESIDENT KONINKLIJKE NEDERLANDSE
ACADEMIE VAN WETENSCHAPPEN

- LID HIGH LEVEL STRATEGY GROUP ON INDUSTRIAL
TECHNOLOGIES VAN DE EC (TOT 1 MEI 2018)
- LID SCIENCE ADVISORY BOARD MAX PLANCK INSTITUTE
FOR DYNAMICS AND SELF-ORGANISATION
- LID BESTUUR AVOND VAN WETENSCHAP EN
MAATSCHAPPIJ (QQ ALS PRESIDENT KNAW)

MR. E.H. HUISMAN
NAMENS TEYLERS STICHTING
[01-01-2015 / 31-12-2018]
NOTARIS BIJ HUISMAN,
HOOGENDOORN & WIERINGA
NOTARISSEN

- BESTUURSLID STICHTING ROODENBURG VAN LOOY
- BESTUURSLID STICHTING FONDS VAN WIJLEN
DR. JACOBUS VAN ZANTEN

In 2018 bezochten 175.385 mensen Teylers Museum, een record! Dat werd vooral bereikt dankzij *Leonardo da Vinci*, waar 101.149 bezoekers op afkwamen, ook dat is een record. Leonardo werd als geheel goed gewaardeerd met een mooie 8.

Leonardo had een grote aantrekkingskracht. Uit onderzoek blijkt dat het grootste gedeelte van de bezoekers van buiten (de directe omgeving van) Haarlem kwam: maar liefst 90%. 64% van de ondervraagden kwam van buiten Noord-Holland. De bezoekers waren bovenmatig geïnteresseerd in kunst en cultuur en 75% bezocht Teylers Museum voor de eerste keer. Een prachtige score voor het museum en de stad Haarlem.

Ook *Monsterdieren* werd goed bezocht, vooral door scholieren en (groot)ouders met kinderen. In totaal bezochten 45.185 mensen deze tentoonstelling. Opvallend is dat ook in periodes zonder grote tentoonstelling de bezoekerscijfers op peil bleven. Steeds meer bezoekers weten de weg naar het Museum van de Verwondering te vinden.

Het Lorentz Lab met *De Lorentz Formule* bleef onverminderd populair. Hoewel reserveren tijdens *Leonardo* niet mogelijk was, bleven de theatrale tours een vast onderdeel van een bezoek aan Teylers Museum en genoten meer dan 18.000 mensen van *De Lorentz Formule* in 2018.

BEZOEKCIJFERS 2018

‘Echt of niet? Was het leven maar zo eenvoudig. Een tentoonstelling met die titel – voluit: Monsterdieren. Echt of niet? – zet u geregeld op het verkeerde been. En biedt tegelijk een fascinerende esthetische ervaring. Als u deze lente in Amsterdam moet zijn, is een omwegje langs Haarlem sterk aanbevolen.’

DE STANDAARD, 27 FEBRUARI 2018

De tentoonstelling *Monsterdieren* liet bezoekers zich afvragen of dieren echt zijn of niet. Soms was dat een duidelijke vraag met een duidelijk antwoord, maar soms was het helemaal niet zo helder. Eenhoorns en draken waren ooit ‘echte’ dieren, maar zijn ondertussen naar het rijk der fabelen verbannen. Tegelijkertijd worden er nog ieder jaar nieuwe diersoorten ontdekt. En wie had 200 jaar geleden kunnen bedenken dat de reuzeninktvis wel degelijk echt bestaat?

Hoofdconservator Wetenschap Trienke van der Spek maakte de tentoonstelling in samenwerking met antropoloog en tentoonstellingsmaker Jet Bakels, die het concept bedacht. Met Anne-Marie Boer schreef Bakels het boek *Monsterdieren, Fabels en feiten*.

Wetenschappelijk materiaal, fossielen en opgezette dieren: *Monsterdieren* was een rijke tentoonstelling. De bruiklenen waren afkomstig uit onder andere Bremen, Lausanne en München en uit Nederlandse musea zoals Naturalis, Rijksmuseum Boerhaave en Museon.

Do yourself a big favor: step into a time machine at Teylers Museum in Haarlem. Stand face to face with more than 30 original drawings and studies of the great master Leonardo. 500 years old, still you can almost hear his breath. Goosebumps.

PUBLIEKSREACTIE OP INSTAGRAM

Allemaal naar Haarlem voor de fabelachtige schetsen van Leonardo da Vinci in Teylers Museum.

SMAAKMATRIX PAROOL

On the eve of the 500th anniversary of his death, this exhibition at the Teylers Museum is the first major show of Leonardo's work in the Netherlands and shouldn't be missed.

TIMELESS TRAVELS MAGAZINE

You will understand him differently after having seen this exhibit.

PUBLIEKSREACTIE OP INSTAGRAM

Het belooft een van de belangrijkste blockbusters te worden van dit najaar: de expositie van tekeningen van Leonardo da Vinci - merendeels tronie's oftewel 'gekke bekken' - in het Haarlemse Teylers Museum.

TELEGRAAF

Leonardo overrompend.

HAARLEMS DAGBLAD

Leonardo drawings on display at the Teylers Museum in Haarlem, the Netherlands.

VOORPAGINA THE NEW YORK TIMES

Een van de mooiste tentoonstellingen van mijn leven! Een echte aanrader!

PUBLIEKSREACTIE OP FACEBOOK

Zelfs na 6x hier te komen, blijft de tentoonstelling nog steeds verrassen.

PUBLIEKSREACTIE IN HET GASTENBOEK

Let op, dit alles gaat allemaal volkomen overschaduwd worden door de eerste grote tentoonstelling in Nederland van werk van Leonardo.

SHORTLIST MET 11 CULTUURTIPS VOOR HET NIEUWE CULTURELE SEIZOEN VAN DE GROENE AMSTERDAMMER

De grootste verrassing vond ik *Het Laatste Avondmaal* op ware grootte. Ben geen reiziger, dus weet niet of ik het origineel ooit ga zien, maar het voelde levensecht.

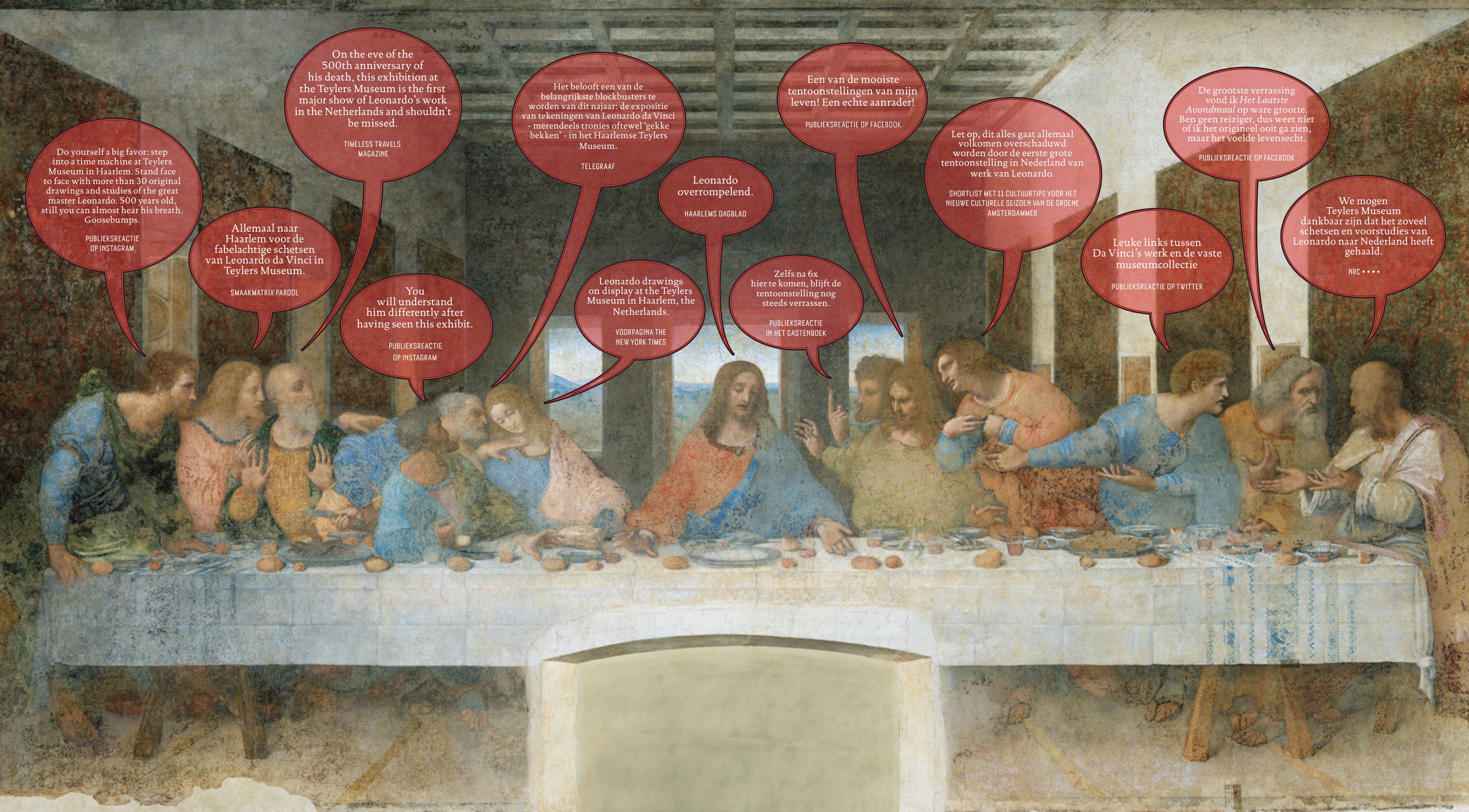
PUBLIEKSREACTIE OP FACEBOOK

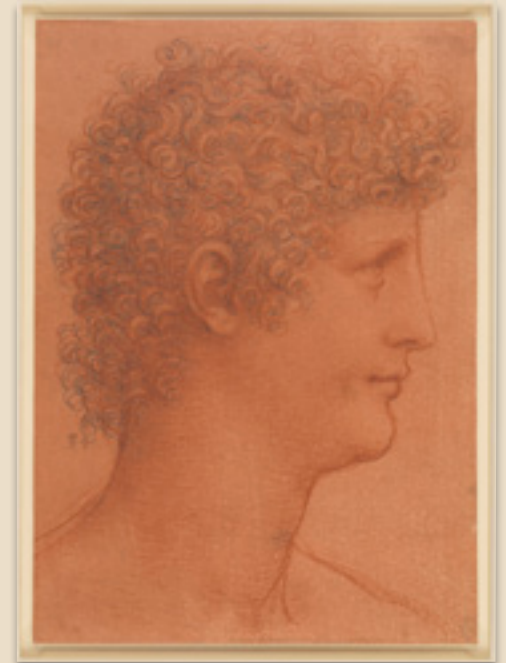
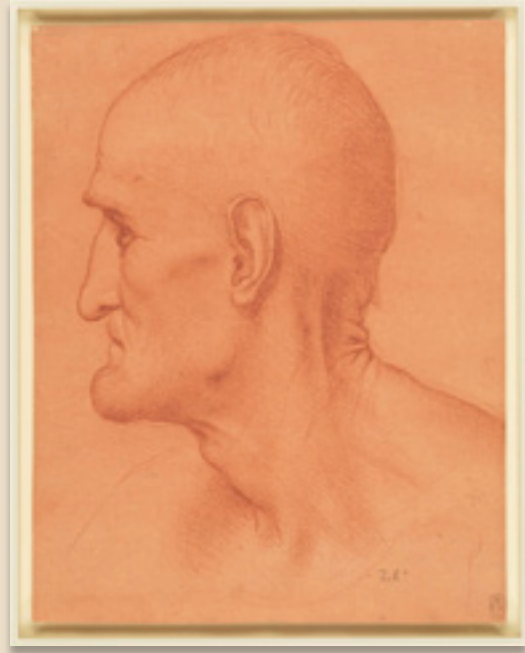
Leuke links tussen Da Vinci's werk en de vaste museumcollectie

PUBLIEKSREACTIE OP TWITTER

We mogen Teylers Museum dankbaar zijn dat het zoveel schetsen en voorstudies van Leonardo naar Nederland heeft gehaald.

NRC ••••

Ode aan Leonardo da Vinci

EN DE ZON STAAT STIL

Zijn tijd ver vooruit gesneld groette hij gras, volgde hij vogels in hun vlucht, wervelingen van de lucht, dáár lag het goud hoog opgetast in alle hoeken van de wind.

Vleugels groeiden aan zijn dromen, niets kon hij weten van wentelwieken, van drones die er nog zouden komen. Hoe ver weg dat was en hoe dichtbij was hij.

Toen hij de hand ontdeed van de huid en dieper en dieper sneed vond hij daar meer dan pees en bloed hij zocht de ziel, hij vond er moed:

– er sloop een vleugje God in zijn penseel –

Hij streefde een glimlach die als een schaduw begon. Hij die schreef als een spiegel werd een stilstaande zon.

Willemien Spook, 2018
Stadsdichter van Haarlem

‘Maar let op: dat alles gaat allemaal volkomen overschaduwd worden door de eerste grote tentoonstelling in Nederland van het werk van Leonardo da Vinci, in Teylers Museum, Haarlem.’

DE GROENE AMSTERDAMMER, 23 AUGUSTUS 2018

De grote klapper van 2018, waar al vijf jaar naartoe werd gewerkt, was *Leonardo da Vinci*. Met 32 originele Leonardo's, 24 bruikleengevers, 137 tentoongestelde werken, 101.149 bezoekers en een mediawaarde in Nederland van in totaal 1.5 miljoen euro was *Leonardo* een echte blockbuster. Nog nooit heeft het museum zo veel bezoekers verwelkomd in een jaar en kwamen er zo veel bezoekers naar één tentoonstelling.

Echte mensen

Speerpunt van de tentoonstelling waren Leonardo's portretten. Leonardo was de eerste kunstenaar van de Renaissance die 'echte' mensen gebruikte voor zijn Bijbelse taferelen. Zijn apostelen, engelen en Mariafiguren zijn vaak gemodelleerd naar mensen uit zijn directe omgeving. Van een prachtige Mona Lisa-achtige jonge vrouw en krachtige krijgers in het heetst van de strijd tot karikaturale schetsen: nieuwsgierig als hij was, onderzocht Leonardo de meest uiteenlopende types. Aan de hand van 32 van zijn tekeningen en zo'n 50 van zijn tijdgenoten maakte de tentoonstelling duidelijk hoe ver hij zijn tijd vooruit was. Specialist op dit terrein is prof. dr. Michael Kwakkelstein (Universiteit Utrecht), gastconservator van de tentoonstelling.

Het Laatste Avondmaal

Heel bijzonder waren de drie voorstudies van *Het Laatste Avondmaal* die van Windsor Castle naar Haarlem kwamen, waaronder de kop van Judas. Teylers Museum wijdde een speciale ruimte aan de wereldberoemde wandschildering, die uiteraard niet kan reizen, maar als replica op origineel formaat (4,6 x 8,8 meter) te zien was. Met daar recht tegenover een replica op ware grootte van de bijzondere versie van *Het Laatste Avondmaal* uit de abdij in Tongerlo.

Teylers door de ogen van Leonardo

'If Leonardo would have been in Teylers Museum, he would have been in heaven. It's just the perfect temple for art and science,' zei Leonardo-biograaf Walter Isaacson bij zijn bezoek aan Teylers Museum. Leonardo was niet alleen kunstenaar, maar ook een grenzeloos nieuwsgierig uitvinder en onderzoeker. In zijn beroemde notitieboeken heeft hij duizenden pagina's volgeschreven en volgetekend over de meest uiteenlopende onderwerpen. In een wetenschappelijk spoor langs de fossielen, gesteenten en instrumenten uit de collectie van Teylers Museum, werd duidelijk hoe de homo universalis hiernaar gekeken zou hebben. In het boekenkabinet kwam Leonardo's fascinatie voor anatomie aan bod.

Omdat Teylers zelf geen werken van Leonardo bezit, waren alle tentoongestelde originele Leonardo-tekeningen bruiklenen uit andere musea. Grootste bruikleengever was de Royal Collection uit Windsor Castle. Niet minder dan 15 Leonardo's en in totaal 22 werken kwamen bij Koningin Elizabeth II vandaan.

Gastconservator prof. dr. Michael Kwakkelstein (Universiteit Utrecht) was samen met hoofdconservator Kunstverzamelingen dr. Michiel Plomp verantwoordelijk voor de inhoudelijke lijn in de tentoonstelling.

PUBLIEK

56.920
TWITTER
VOLGERS

12.061
FACEBOOK
FANS

448.985
UNIEKE BEZOEKERS
WEBSITE

6.355
INSTAGRAM
VOLGERS

Mede dankzij *Leonardo da Vinci* is het aantal bezoeken aan de website van het museum dit jaar fors toegenomen. Een groot aantal mensen bezocht bovendien de speciale website die voor deze tentoonstelling en de online ticketverkoop gemaakt werd. Bij het kaarten bestellen werd de mogelijkheid geboden om je aan te melden voor de maandelijkse nieuwsbrief. Dit resulteerde in ruim 6.500 nieuwe ontvangers.

Teylers is op alle belangrijke sociale media actief. Via Facebook, Twitter, Instagram en Pinterest deelt het museum verrassende verhalen en wordt de veelzijdige collectie uitgelicht. Het aantal Twitter-volgers daalde iets door de grote opruimacties van Twitter zelf, dat dit jaar besloot aanzienlijke aantallen nepaccounts te verwijderen. @TEYLERS staat opnieuw op de 6e plaats in de top 100 van Nederlandse musea op Twitter.

De succesvolste tweet van het jaar ging over de fantastische rupsen uit het boek van de Amsterdamse boekillustrator en natuuronderzoeker Christiaan Sepp. Deze tweet, met een bewegend rupsje, werd maar liefst 271.353 keer gezien. Op Instagram heeft de grootste groei plaatsgevonden, met bijna 130% meer volgers. De strategie om op Instagram vooral details van objecten te delen en die steeds in series van drie te plaatsen wordt goed gewaardeerd.

WEBSITE	2018	2017
AANTAL BEZOEKEN [SESSIES]	659.176	543.552
UNIEKE BEZOEKERS [GEBRUIKERS]	448.985	416.831
NIEUWE SESSIES	445.762	409.967
HERHAALBEZOEKEN	129.858	133.585
WEBSITE LEONARDO	2018	2017
AANTAL BEZOEKEN [SESSIES]	218.006	
UNIEKE BEZOEKERS [GEBRUIKERS]	126.913	
NIEUWE SESSIES	127.948	
HERHAALBEZOEKEN	58.643	
TWITTER	2018	2017
VOLGERS	56.920	57.660
NIEUWE VOLGERS	- 740	7.711
FACEBOOK	2018	2017
FANS	12.061	10.734
NIEUWE FANS	1.327	1.675
INSTAGRAM	2018	2017
VOLGERS	6.355	2.772
NIEUWE VOLGERS	3.583	1.788
LINKEDIN	2018	2017
VOLGERS	2.132	1.424
NIEUWE VOLGERS	708	
ONLINE NIEUWSBRIEF	2018	2017
ONTVANGERS	11.478	2.772
NIEUWE ONTVANGERS	7.887	1.788

2018 kende een breed programma-aanbod van lessen, workshops, lezingen, rondleidingen en evenementen voor bezoekers van jong tot oud. Tijdens de uitzonderlijk drukke periode van *Leonardo da Vinci* lag de nadruk op het bijbehorende programma voor het primair en het voortgezet onderwijs. De meeste vaste onderwijsprogramma's kwamen hierdoor te vervallen. Desondanks is het aantal ontvangen leerlingen vrijwel gelijk gebleven.

Bij *Monsterdieren* deden 1.200 leerlingen van tien basisscholen mee aan het project *Wonderlijke wezens*. Ze ontwierpen voor de Tuinzaal fantastische dieren, die misschien nog wel ergens ontdekt rondlopen, -vliegen of -zwemmen. Bij *Leonardo* konden leerlingen uit groepen 7 en 8 een parachute en een stokkenbrug bouwen. Ook kregen ze alles te horen over zijn andere wetenschappelijke ontdekkingen en over zijn karakterkoppen in *Het Laatste Avondmaal*.

De forse stijging van het aantal vo-leerlingen komt door *Leonardo*; 1.400 leerlingen uit onder- en bovenbouw kwamen naar zijn tekeningen kijken. Het Stedelijk Gymnasium Haarlem besloot zelfs dat alle leerlingen deze unieke tentoonstelling niet mochten missen. De vo-leerlingen bestudeerden zijn karakterkoppen met een kijkwijzer, onderzochten de gulden snede met een guldenpasser en bouwden zijn stokkenbrug. Daarna konden ze nog een speciaal programma volgen bij de Apple Store Haarlem, waar ze hun eigen *Mona Lisa* maakten.

Bijna driehonderd studenten kunstgeschiedenis en overige geïnteresseerden kwamen naar het Leonardo-symposium. De daling van het aantal studenten hangt samen met *Leonardo*, omdat toen geen grote groepen ontvangen konden worden die niet voor de tentoonstelling kwamen. Het streven is om dit in 2019 in te halen.

Door de uitleg over Lorentz gaan zowel het museum als de natuurkunde leven.

BEZOEKER OVER DE LORENTZ FORMULE

De Lorentz Formule = supersuperleuk + leerzaam voor jong en oud + op het einde spannend.

BEZOEKER OVER DE LORENTZ FORMULE

Juf, het was zo leuk! Ik hoop dat jullie het ook zo leuk vinden!

PO-LEERLING OVER LEONARDO DA VINCI

Superleuk! Mijn groep autisten heeft genoten! Het moedigt ons aan om meer soortgelijke activiteiten te ondernemen. Dank je wel!

DOCENT SBO OVER LEONARDO DA VINCI

Met Athenaeum Boekhandel vonden acht geslaagde bijeenkomsten plaats van *Teylers Ontmoet*, waarin auteurs van recent verschenen boeken over geschiedenis, reizen en natuurwetenschap werden geïnterviewd. Op alle lezingen, inleidingen en evenementen kwamen bijna 24.000 belangstellenden af, waaronder ruim 18.000 voor de zeer succesvolle theatrale tour *De Lorentz Formule*. In de herfstvakantie tekenden 450 mensen mee aan portretten en karikaturen in de stijl van Leonardo. Ruim 2.200 kinderen en hun (groot)ouders deden mee aan de workshops op zondagen en in de vakanties. Er werden 9.530 speurtochten uitgedeeld: een record! Al deze activiteiten dragen bij aan het stimuleren van creativiteit en het verdiepen van kennis over uiteenlopende aspecten van kunst en wetenschap.

EDUCATIE	2018	2017
SCHOOLGEBONDEN ACTIVITEITEN		
LEERLINGEN PRIMAIR ONDERWIJS	4.196	5.432
LEERLINGEN VOORTGEZET ONDERWIJS	5.333	4.047
STUDENTEN HOGER ONDERWIJS & VOLWASSENENONDERWIJS	871	1.790
SUBTOTAAL	10.400	11.269
OVERIGE ACTIVITEITEN		
DEELNEMERS DE LORENTZ FORMULE	18.200	12.500
LEZINGEN, INLEIDINGEN, EVENEMENTEN	5.667	3.004
KINDEREN KUNST & Vliegwerk WORKSHOPS	2.339	2.562
KINDEREN EDUCATIEVE SPEURTOCHTEN	9.530	6.600
BEZOEKERS MUSEUMWEEK	2.104	2.626
BEZOEKERS IN GROEPSVERBAND VOOR DIVERSE RONDLEIDINGEN	7.257	4.498
SUBTOTAAL	45.097	31.790
TOTAAL	55.497	43.059

EDUCATIE IN 2018

FINANCIIEEL VERSLAG

**EIGEN
INKOMSTEN**
€ 3.573.165

**SUBSIDIES
MINISTERIE OCW**
€ 3.197.702

**KOSTEN
HUISVESTING**
€ 1.387.865

**OVERIGE
SUBSIDIES**
€ 146.155

**PERSONEELS-
KOSTEN**
€ 2.761.663

**NIEUWE
WERKEN
AANGEKOCHT
VOOR**
€ 525.715

In het tweede jaar van de vierjarige subsidieperiode 2017-2020 toont de jaarrekening van het museum, conform de begroting, een licht positief resultaat van € 19.671. De jaarrekening en het bestuursverslag worden opgesteld volgens de richtlijnen uit het Handboek verantwoording cultuursubsidies van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarbij vormen het Activiteitenplan 2017-2020, de meerjarenbegroting en de beschikkingen van de subsidies het uitgangspunt voor de verantwoording.

Het Eigen Vermogen had per 31 december 2018 een omvang van € 1.683.983, bestaande uit de Algemene Reserve van € 523.819, de Bestemmingsreserve Nalatenschappen van € 1.145.294, het Bestemmingsfonds OCW 2013-2016 van € 1.310, het Bestemmingsfonds OCW 2017-2020 van € 5.739 en het Bestemmingsfonds Collectiebeheer van € 7.822. Het Bestemmingsfonds Nalatenschappen is in 2018 aanzienlijk toegenomen door de verkoop van het in 2013 geërfde Huis de Haas. De opbrengst daarvan is bestemd voor de restauratie van Pieter Teylers Huis, die in 2019 zal beginnen.

In nauwe samenwerking met het bestuur van het Teylers Museum Vrienden Fonds en de afdeling Partners & Begunstigers is het gelukt om veel extra inkomsten te generen voor speciale projecten. Daarbij was en is het werven van de benodigde fondsen voor de komende restauratie van Pieter Teylers Huis de grootste uitdaging. Maar ook voor de succesvolle blockbuster-tentoonstelling *Leonardo da Vinci*, die in 2018 plaatsvond, waren extra bijdragen nodig. Gelukkig werd niet tevergeefs een beroep gedaan op particuliere schenkers, bedrijven en fondsen.

In totaal werd er ten behoeve van de museumstichting voor € 3.573.165 aan eigen inkomsten gegenereerd. Naast de reeds genoemde bijdragen van particuliere schenkers, sponsors en fondsen, bestond dit bedrag grotendeels uit entreegelden. De structurele subsidies van het Ministerie van OCW en andere overheden en overheidsfondsen bedroeg € 3.220.202. Het percentage van de eigen inkomsten komt hiermee voor 2018 uit op 110,96%, uitgedrukt als percentage ten opzichte van de subsidie van alle overheidslichamen.

Voor de komende twee jaar worden vanuit het financieel management geen grote risico's verwacht. Het systeem van 'ademende begrotingen' functioneert goed. Dit systeem houdt in dat substantiële financiële verplichtingen pas worden aangegaan wanneer er voldoende dekking voor is.

Bij de jaarrekening 2018 is een goedkeurende verklaring van de accountant verstrekt. De in het Activiteitenplan voorgenomen doelstellingen voor wat betreft aantallen tentoonstellingen, bezoekers, deelnemers aan educatieve activiteiten, bezoekers aan websites en andere digitale communicatiemiddelen, etc. zijn alle ruimschoots behaald.

2018
AANWINST

MATERIAAL

POTLOOD, PENSEEL
IN WATERVERF

AFMETING

390 x 290 mm

TITEL

APT (VROUW MET BOEKET)

DATERING

2003

VERWERVING

SCHENKING VAN DE ERVEN
HERMAN GORDIJN

KUNSTENAAR

HERMAN GORDIJN
(1932 - 2017)

LASTEN NAAR FUNCTIE 2018

BATEN NAAR CATEGORIE 2018

EXPLOITATIEREKENING	2018	2017
BATEN		
SUBSIDIES OCW	€ 3.197.702	€ 3.128.426
OVERIGE SUBSIDIES ¹	€ 146.155	€ 219.155
EIGEN INKOMSTEN ²	€ 3.573.165	€ 3.430.374
BATEN IN NATURA ³	€ 40.000	-
TOTAAL	€ 6.957.022	€ 6.777.955
LASTEN		
PERSONEELSKOSTEN	€ 2.761.663	€ 2.718.367
HUISVESTING	€ 1.387.865	€ 2.267.899
AFSCHRIJVINGEN	€ 143.142	€ 121.943
AANKOPEN	€ 525.715	€ 331.751
OVERIGE LASTEN ⁴	€ 2.485.649	€ 1.286.996
TOTAAL	€ 7.304.034	€ 6.726.956
DIVERSE BATEN/LASTEN ⁵	€ 1.084	€ 1.066
AANKOOPFONDSEN ⁶	€ 1.006.180	€ 247.844
STORTING RESERVE NALATENSCHAPPEN	€ - 940.581	€ -
VRIJVAL HERWAARDERINGSRESERVE ⁷	€ 300.000	€ -300.000
RESULTAAT	€ 19.671	€ -91
STORTING IN ALGEMENE RESERVE EN BESTEMMINGSFONDS OCW	€ 19.671	€ -91
BALANS PER		
2018		
DEBET		
VASTE ACTIVA	€ 2.343.315	€ 3.286.569
VLOTTENDE ACTIVA	€ 27.926	€ 42.671
VORDERINGEN	€ 1.068.607	€ 628.075
LIQUIDE MIDDELEN	€ 3.279.877	€ 3.362.270
TOTAAL	€ 6.719.725	€ 7.319.585
CREDIT		
ALGEMENE RESERVE	€ 523.819	€ 517.708
BESTEMMINGRESERVE NALATENSCHAPPEN	€ 1.145.294	€ 204.713
HERWAARDERINGSRESERVE	€ -	€ 300.000
BESTEMMINGSFONDS OCW	€ 14.870	€ 1.310
RESTAURATIE/AANKOOPFONDSEN	€ 1.518.237	€ 2.524.417
VOORZIENINGEN	€ 928.449	€ 992.836
LANGLOPENDE SCHULDEN ⁸	€ 1.674.352	€ 1.873.742
KORTLOPENDE SCHULDEN	€ 914.704	€ 904.859
TOTAAL	€ 6.719.725	€ 7.319.585

- Dit zijn subsidies uit publieke middelen, waaronder een extra bijdrage van de gemeente Haarlem en een subsidie van het Mondriaan fonds voor de tentoonstelling *Leonardo da Vinci*.
- De eigen inkomsten bestaan uit entreegelden, zaalverhuur, bijdragen van vriendenfondsen en private fondsen voor specifieke projecten.
- In het kader van *Leonardo da Vinci* heeft Philips Lighting LED-verlichting voor de expozaal geschenken aan het museum.
- In de overige lasten zijn o.a. de kosten van collectiebeheer, tentoonstellingen, educatie en publieksactiviteiten opgenomen.
- In deze post zijn de rentebaten opgenomen.
- In deze post zijn onttrekkingen en stortingen in diverse restauratie- en aankoopfondsen opgenomen.
- De vorig jaar gevormde Herwaarderingsreserve is met de verkoop van het legaat Huis de Haas vrijgevallen.
- Dit bedrag betreft investeringssubsidies met betrekking tot o.a. de in 1996 afgeronde verbouwing en nieuwbouw van het museum. Elk jaar valt een deel van de investeringssubsidie vrij gelijk aan de afschrijvingslasten.

MEDEWERKERS

3/2

VERHOUDING VROUW/MAN IN HET MANAGEMENTTEAM

45,3

AANTAL FTE

2

BEGELEIDE WERKPLEKKEN (PASWERK)

80

AANTAL VRIJWILLIGERS

6

AANTAL STAGEPLEKKEN

65

AANTAL MEDEWERKERS

2018
AANWINST

AFMETINGEN

114 x 188 mm

TITEL

ON THE STOUR

VERWERVING

AANGEKOCHT MET STEUN VAN
DE VERENIGING REMBRANDT EN
DE BANKGIRO LOTERIJ

DATERING

ca. 1832

TECHNIEK

POTLOOD, PEN IN BRUINE
INKT OP PAPIER

KUNSTENAAR

JOHN CONSTABLE
(1766-1837)

De allereerste observaties van Christiaan Sepp (1710-1775)

De samenwerking met het Frans Hals Museum wordt bekrachtigd

Januari

In 2009 kocht Teylers Museum met hulp van Matthijs de Clercq vijftig 18e-eeuwse tekeningen van rupsen. Junior conservator Esther van Gelder ontdekte dat dit de eerste observaties waren van de Amsterdamse boekillustrator en natuuronderzoeker Christiaan Sepp. De ontdekking leidde tot veel publiciteit en een tijdelijke tentoonstelling in de Tweede Schilderijenzaal en gaf aanleiding tot nieuwe samenwerkingen, o.a. met Naturalis en de Vlinderstichting.

Binnen het bestuur van de Stichting Teylers Museum Vrienden Fonds zet een groep enthousiaste leden zich als campagneteam actief in om de ambitieuze plannen voor Pieter Teylers Huis te realiseren. In 2018 werden twee diners en een lunch georganiseerd met als doel mensen te enthousiasmeren om donateur te worden voor de restauratie van het huis. Tijdens het diner van 17 januari sprak prof. dr. Wijnand Mijnhardt over Teyler en de Verlichting.

Vanaf 20 januari was in het Boekenkabinet de tentoonstelling *Diepzeegeheimen* te zien, met bijzondere boeken uit de bibliotheek over de fascinerende zoektocht naar leven in de diepzee.

Op 28 januari vond de tweede Winterlezing van het seizoen plaats. Spreker was prof. dr. Marcel Barnard, specialist in (praktische) theologie en lid van Teylers Godgeleerd Genootschap. De lezing, getiteld 'Stemmen uit broos lompenpapier' ging over een bijzonder werk van H.N. Werkman.

Op 29 januari werd het convenant met het Frans Hals Museum ondertekend over de intensieve samenwerking op het gebied van marketing en communicatie bij de twee blockbustertentoonstellingen van het najaar: *Leonardo da Vinci* en *Frans Hals en de Modernen*.

Bezoekers bij *Monsterdieren*

Jelle Reumer bij de opening van *Monsterdieren*

Haarlem en Harlem gaan samenwerken

Tijdens het Goed Geld Gala van de BankGiro Loterij ontving Teylers Museum € 277.419

Februari

Vanaf 1 februari was in de Penningvitrines de tentoonstelling *Fantastische Miniaturen* te zien, met penningen vol met bijzondere wezens, waarbij fantasie en werkelijkheid door elkaar lopen.

In 2017 hebben Haarlem en het New Yorkse stadsdeel Harlem een intentieovereenkomst getekend over samenwerking. Op 3 februari bezocht Gale Brewer, Mayor of the Borough of Manhattan, Haarlem en uiteraard ook Teylers Museum, in het gezelschap van burgemeester Jos Wienen.

Op 9 februari werd de familietentoonstelling *Monsterdieren* geopend. Jelle Reumer, voormalig directeur van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam én hoogleraar *Vertebrate Paleontology* aan de Universiteit Utrecht, sprak tijdens deze feestelijke bijeenkomst.

Bij Teylers Ontmoet van 11 februari spraken tentoonstellingsmaker Jet Bakels en Anne-Marie Boer over monsterdieren. Thijs Demeulemeester sprak over wonderkamers en antropoloog Reimar Schefold vertelde over de Sakuddei, een geïsoleerde stam in Indonesië.

Op 20 februari ontving Teylers tijdens het Goed Geld Gala van de BankGiro Loterij € 277.419 voor aankopen en voor het verbeteren van de presentatie. € 77.419 kwam uit de opbrengst van de geormerkte loten.

Op dezelfde dag begon de tentoonstelling *Sirenen, Saters en Sfinxen* in het Prentenkabinet: een selectie van prenten en tekeningen uit de verzameling van het museum waarin mythische dieren de hoofdrol spelen.

Arent Pol, onderzoeker aan de faculteit Archeologie van de Universiteit Leiden, gaf op 25 februari de derde Winterlezing van het seizoen over munten opgedoken uit het wrak van een 18e-eeuws VOC-schip voor de Engelse kust.

Op 28 februari hield kinderboekenschrijver Jan Paul Schutten in de Gehoorzaal een kinderlezing over 'Het raadsel van alles wat leeft'.

Het boek over de schildersmaterialen van Hafkenscheid

Robbert Dijkgraaf sprak over filantropie

Dr. Lieke Wijnia won de gouden prijspenning van Teylers Godgeleerd Genootschap

Maart

Auke-Florian Hiemstra, bekend van Willem Wever, kwam op 2 maart langs voor een kinderlezing over de geheimen van de diepzee. Hij vertelde over diepzee-inktvissen en hoe hij zelf met een onderzeeër de diepte inging. Hij nam ook échte diepzeesoorten mee op sterk water en als fossiel. Dappere kinderen mochten deze vasthouden.

Teylers Ontmoet van 10 maart stond in het teken van natuurbeleving. Kester Freriks sprak over zijn boek *Stilte, Ruimte, Duisternis*, Koos Dijksterhuis over zijn *Handboek voor Natuurwandelingen* en Marike van Delft sprak over facsimile-edities van oude drukken; in de pauze nam zij bezoekers mee naar de Bibliotheek om enkele delen van de *Nederlandsche Vogelen* en andere boeken te bekijken.

Sinds 1995 bewaart het museum de schildersmaterialen van verhandelaar Michiel Hafkenscheid. Op 15 maart was de presentatie van het boek *Een kabinet vol kleur. De collectie schildersmaterialen van de Amsterdamse verhandelaar Michiel Hafkenscheid (1772-1846)*. Directeur Marjan Scharloo nam het eerste exemplaar in ontvangst. Hieraan vooraf ging een mini-symposium 'Naturaliakabinetten

en simpliciaverzameling', georganiseerd door de Chemie Historische Groep. Mariël Polman van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed sprak over het belang van de collectie Hafkenscheid voor onderzoek naar kleur op monumenten.

Zijn musea de plaatsvervangers van kerken en krijgen bezoekers spirituele ervaringen bij het zien van kunst? Kunsthistorica en religiewetenschapper Dr. Lieke Wijnia (1985) onderzocht het en won er de gouden prijspenning mee van Teylers Godgeleerd Genootschap. Om het jaar schrijft één van de twee genootschappen een prijsvraag uit, in dit geval werd er gevraagd naar 'een onderzoek naar het museum als eigentijds laboratorium voor de queeste naar God'. De uitreiking was op 16 maart.

Een groep mensen geïnteresseerd om bij te dragen aan de restauratie van Pieter Teylers Huis werd tijdens een lunch op 19 maart geïnspireerd door Robbert Dijkgraafs lezing over filantropie.

Op 20 maart ontving het museum van de erven Herman Gordijn een schenking van twintig tekeningen van deze kunstenaar.

Walter Isaacson

Leonardo da Vinci reed mee in het bloemencorso

April & Mei

Op Pieter Teylers sterfdag 8 april vierde Teylers Stichting het 240-jarig jubileum. Op 5 april werd een borrel georganiseerd voor personeel en relaties van het museum. Ook werd er op 8 april in de Doopsgezinde Kerk in Haarlem een themadienst gewijd aan Pieter Teyler. Ds. H.S.J. Heijn stond stil bij Teylers Verlichtingsidealen. Directeuren van Teylers Stichting legden daarna bloemen op Teylers graf in de Bavokerk.

Tijdens de Nationale Museumweek van 10 t/m 15 april konden bezoekers in het museum leren etsen als Rembrandt en waren er verschillende workshops. Elke dag nam een van de conservatoren de bezoekers mee voor een speciale rondleiding achter de schermen.

Teylers Ontmoet van 15 april stond in het teken van reizen. Fleur van der Bij sprak over de laatste Nederlandse ontdekkingsreiziger Juan Maria Schuver. Iris Hannema besprak vervolgens wat het betekent om reiziger te zijn. Mathijs Deen behandelde de geschiedenis van reizen in Europa.

Om de blockbustertentoonstellingen *Leonardo da Vinci* en *Frans Hals en de Modernen* aan te kondigen, reden op 22 april beide meesters mee in het jaarlijkse bloemencorso van Noordwijk naar Haarlem. Het ontwerp was gemaakt door het Haarlemse collectief Je Suis Energy, in het kader van het Haarlems Cultuurjaar.

In 2013 erfde het museum van de heer Theo de Haas een huis aan de Bakenessergracht. Dit werd op 1 mei verkocht; de opbrengst komt geheel ten goede aan de restauratie van Pieter Teylers Huis. Daar worden de heer De Haas en zijn partner als *founder* geëerd.

Op 13 mei ging Teylers Ontmoet over 'Wieren en Dieren'. Bij Alexander Reeuwijk schoven aan: Miek Zwamborn met *Wieren*, Willem Hendrik Gispen met *Het geluk van de ijsvogel* en Jaap Sinke en Ferry van Tongeren met *Our first book. Fine taxidermy by Darwin, Sinke & Van Tongeren*.

Op 17 mei was het gerestaureerde Lorentz Lab precies een jaar open. Bijna 40.000 enthousiaste bezoekers volgden inmiddels de theatrale tour *De Lorentz Formule*.

Van 22 t/m 25 mei vond de exclusieve Sterrenwachtreis plaats. Ditmaal waren de bestemmingen Turijn en Milaan, waar Sterrenwachtters bijzondere rondleidingen kregen door instellingen die doorgaans voor publiek gesloten zijn. Tijdens deze inspirerende dagen leerden zij veel over Leonardo en zijn tijdgenoten.

Op 31 mei ontving Teylers een bijzondere gast: Walter Isaacson, de Amerikaanse biograaf van Leonardo da Vinci. In een geanimeerd gesprek met Alexander Reeuwijk ging Isaacson in op de verbazingwekkende veelzijdigheid en niet aflatende nieuwsgierigheid van Leonardo, dé homo universalis.

#Emptymeet in Teylers Museum

Juni

Van 25 mei t/m 3 juni stonden de Haarlemse Stripdagen in het teken van Frankenstein. Op zaterdag 2 juni werden demonstraties met de Elektriseermachine in het Lorentz Lab gegeven, begeleid door Janneke Budding, auteur van *Frankenstein; het Monster en zijn Makers*. Op 3 juni gaf zij in de Gehoorzaal de lezing *200 jaar Frankenstein*.

Op 2 juni opende in het Prentenkabinet *Denkend aan Holland*, over typisch Nederlandse onderwerpen in de 19e-eeuwse kunst, zoals molens, koeien, klompen en klederdracht. De tentoonstelling bood een bonte dwarsdoorsnede van de tekeningencollectie van het museum.

Teylers Ontmoet van 10 juni ging over grote natuurwetenschappers. Alexander Reeuwijk sprak met Tomas Lieske over *De vrolijke verrijzenis van Arago* en met Luuc Kooijmans over *Frederik Ruysch. Op het snijvlak van kunst en wetenschap*.

Op 12 juni vond een bijeenkomst plaats om buurtbewoners te informeren over de plannen voor restauratie van Pieter Teylers Huis.

De Nederlands-Belgische Werkgroep 18e eeuw houdt zich bezig met de bestudering van de 18e eeuw in al haar facetten. Voor het vijftigjarig jubileum van de vereniging werd op 16 juni een feestelijk programma georganiseerd in het

museum, genaamd: *De knetterende 18e eeuw*. Experts gaven uitleg over museumobjecten en er waren verschillende demonstraties en workshops zoals 'leer brieven vouwen en verzegelen zoals dat in de 18e eeuw gebeurde' en 'leer een 18e-eeuwse hit zingen'. Ook museumbezoekers konden meedoen aan het programma.

Op zondag 24 juni vond de allereerste #Emptymeet plaats. Er waren 17 instagrammers en 2 modellen die in een leeg Museum van de Verwondering prachtige foto's maakten.

Op 25 juni hadden de medewerkers van het museum een Teambuildingsdag op Forteiland IJmuiden.

De tekeningencollectie van het museum werd verrijkt met zeven werken van een van de belangrijkste Britse kunstenaars uit de 19e eeuw, John Constable. De tekeningen waren te zien van 28 juni t/m 15 juli, als voorproefje op de grote Constable-tentoonstelling van najaar 2020.

In de aanloop naar *Leonardo da Vinci* vond op 27 juni een persreis naar The Royal Collection in Windsor Castle plaats. De journalisten kregen o.a. de bruiklenen voor de tentoonstelling te zien. Martin Clayton, Head of Prints and Drawings van The Royal Collection Trust, gaf uitleg bij de tekeningen.

De Ovale Zaal is uitgeroepen tot eerste Nationaal Chemisch Erfgoed van Nederland

Zandsculpturen in Zandvoort geïnspireerd door Leonardo da Vinci

Juli

Na het winnen van de verkiezing door de Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging werd de Ovale Zaal op 4 juli uitgeroepen tot het eerste Nationaal Chemisch Erfgoed. In een lezing lichtte Trienke van der Spek, hoofdconservator Wetenschap, de bijzondere rol van de Ovale Zaal bij de introductie van de moderne chemie in Nederland toe. Daarna werd een plaquette onthuld.

Op 13 juli besloot de gemeenteraad tot het toekennen van een eenmalige bijdrage van 500.000 euro voor de restauratie van Pieter Teylers Huis. Met de toekenning van het bedrag liet de raad zien dat zij dit Haarlemse erfgoed een warm hart toedraagt.

Op 15 juli vond het Europees kampioenschap Zandsculpturen plaats. Winnaar was de Spaanse kunstenaar Sergio Ramirez. Het thema was Leonardo da Vinci, geïnspireerd op de tentoonstelling in Teylers. Hoofdconservator Kunstverzamelingen Michiel Plomp zat in de jury.

Van 21 juli t/m 1 september werden tijdens de zomervakantie op iedere zaterdag rondleidingen gegeven naar de Sterrenwacht bovenop de Ovale Zaal.

Het gezamenlijke paviljoen van Teylers Museum en het Frans Hals Museum op de Uitmarkt werd druk bezocht

Een van de plantenstudies van Frank Van den Broeck

Augustus

Op 2 augustus schonk kunstenaar Frank Van den Broeck het museum twee schetsboeken met plantenstudies. Daarnaast schonk zijn echtgenote Margot Snepvangers-Van den Broeck een reeks van 45 briefkaarten met plantenstudies, door de kunstenaar aan haar gezonden als liefdesbrieven in het begin van hun relatie.

Met dank aan Jaap Slikker en Jelle Attema waren er van 5 augustus tot 2 september iedere zondag 'Schokkende demonstraties'. Bezoekers konden elektriciteit beleven zoals de eerste bezoekers in 1784 en ze konden ervaren hoe het is om een stemopname te horen op aluminiumfolie. Daarnaast werd een 230 jaar oud planetarium speciaal voor deze gelegenheid werkend gedemonstreerd.

Op 17 augustus verwierf het museum een zelfportret in pastelschilderij, getekend door Wouterus Mol (zie pagina 2). De kunstenaar – maker van

twee gezichtsbepalende werken uit de Eerste Schilderijenzaal – portretteerde zichzelf in 1815 als romantisch kunstenaar met woeste krullenbos, enkele jaren voordat hij vanwege geestelijke problemen nooit meer zou schilderen.

Op 23 augustus gingen de tickets voor de *Leonardo da Vinci* en *Frans Hals en de Modernen*. in de voorverkoop op de gezamenlijke ticketsite van Teylers Museum en het Frans Hals Museum.

Op de 41ste editie van de Uitmarkt rond het Oosterdok en op het Marineterrein in Amsterdam waren Teylers Museum en het Frans Hals Museum op 25 en 26 augustus opvallend aanwezig met een fraai Portretpaviljoen. Met krijt of potlood kon iedereen aan de slag onder leiding van zeer geanimeerde portretkunstenaars. Het was ook mogelijk om model te zitten en zelf geportretteerd te worden.

Olga van Marion en Tim Vergeer ontvingen de gouden prijspenning van Teylers Tweede Genootschap

De Vriendenexcursie ging onder andere naar Verfmolen de Kat op de Zaanse Schans

September

Van 3 tot 8 september vond de 37ste editie plaats van het internationale congres van de Scientific Instrument Commission, met als thema *Instruments and the 'Empire of Man over Things'*, in samenwerking met Rijksmuseum Boerhaave. Op 5 september was Teylers de locatie van lezingen en workshops. Er werd op zaal een demonstratie gegeven met objecten uit de akoestische collectie door expert Dr. David Pantalony, conservator van het Science and Technology Museum in Ottawa. Museumbezoekers konden deelnemen aan uiteenlopende workshops.

In het weekend van 8 en 9 september werd het Haarlemse culturele seizoen geopend en vonden onder meer de Open Monumentendagen, het Haarlem Cultuur Festival en de eerste Haarlemse Cultuurnacht plaats. Het museum was gratis toegankelijk en bood rondleidingen, workshops voor kinderen én verschillende activiteiten aan rondom *Leonardo da Vinci*.

Teylers Ontmoet van 9 september ging over de natuur en de stad. Evolutiebioloog Menno Schilthuizen werd geïnterviewd over zijn boek *Darwin in de stad* en Michiel van Straten over zijn boek *Dagelijks Irrationeel*.

Vanaf 17 september was in het Boekenkabinet de tentoonstelling *De anatomie van een glimlach* te zien, met replica's van Leonardo da Vinci's onovertroffen anatomische studies. Daarnaast werden boeken uit Teylers bibliotheek getoond om zo te kunnen vergelijken wat kunstenaars en anatomen in de eeuwen erna hebben bereikt.

Op 21 september vond een Vriendenexcursie plaats met als thema 'kleuren en pigmenten'. Er werd een bezoek gebracht aan Verfmolen De Kat op de Zaanse Schans, in het museum werd het Hafkenscheidkastje toegelicht en restaurator Herman van Putten vertelde in zijn atelier in Markenbinnen over de restauratie van schilderijen.

Vond er een omslag plaats in hoe 17e-eeuwse theaterbezoekers emoties voorgesteld kregen? De neerlandici Olga van Marion en Tim Vergeer onderzochten het en kregen daarvoor op 28 september de gouden prijspenning van Teylers Tweede Genootschap.

Minister Van Engelshoven bezoekt de tentoonstelling

Prof. dr. Michael Kwakkelstein sprak tijdens de opening van *Leonardo da Vinci*

Leonardo da Vinci in de New York Times

Oktober

Op 3 oktober vond een perspreview plaats bij *Leonardo da Vinci*. De grote belangstelling resulteerde in vele voorpagina's en items op tv en radio over de tentoonstelling. Op 4 oktober werd *Leonardo da Vinci* geopend. Tim Knox, Director of The Royal Collection, en prof. dr. Michael Kwakkelstein, directeur van het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut in Florence, waren de gastsprekers op deze feestelijke dag.

Op 10 oktober vond er een private view van *Leonardo da Vinci* plaats voor de Vrienden van Teylers Museum.

Op vrijdag 12 oktober was er een bijzondere editie van Teylers Ontmoet. Alexander Reeuwijk interviewde Neil MacGregor (voormalig directeur van het British Museum), vanwege het verschijnen van de Nederlandse vertaling van zijn nieuwste boek *Living with the Gods*. MacGregor heeft een speciale band met Teylers Museum, dat hij ooit één van de vier belangrijkste monumenten van de Verlichting noemde.

Twee dagen later vond weer een gewone editie van Teylers Ontmoet plaats, ditmaal in het teken van Leonardo da Vinci en Claude Lorrain.

Michiel Plomp, hoofdconservator Kunstverzamelingen, vertelde over de tentoonstelling *Leonardo da Vinci*. Peter Delpeut sprak over zijn

fascinatie voor Claude Lorrain naar aanleiding van de verschijning van zijn boek *In het zwart van de spiegel*.

Op 15 oktober bezocht minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Ingrid van Engelshoven *Leonardo da Vinci*.

Van 16 t/m 19 oktober vond de tweede Sterrenwachtreis naar Turijn en Milaan plaats.

Op 17 oktober werd de tentoonstelling *Alles elektrisch* in Manchester geopend. Dit was de laatste locatie waar dit gezamenlijke project van Teylers Museum, de Wellcome Collection in London en het Science and Industry Museum in Manchester, werd getoond.

Op 19 oktober is een *Metamorfoze*-projectaanvraag gehonoreerd voor de digitalisering van de wetenschappelijke tijdschriften van Teylers Museum en van de Hollandse Maatschappij der Wetenschappen, uitgegeven tussen 1754 en 1953. Met de subsidie van dit nationale programma voor het behoud van papieren erfgoed kan Teylers Museum de tijdschriften ontsluiten voor een groot publiek.

In de herfstvakantie (20 tot en met 28 oktober) tekenden jong en oud de mooiste en gekste gezichten op een meterslange roltekening tijdens *Teylers Tekent*.

Deze uiterst zeldzame 12 gulden-munt wordt opgenomen in de vaste presentatie

Het Leonardo-symposium in de Philharmonie

November

Op 5 november werd in de Haarlemse Philharmonie het symposium *Leonardo da Vinci – The Face as the Mirror of the Soul* georganiseerd, in samenwerking met het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut. Acht Leonardo-specialisten uit binnen- en buitenland belichtten voor ruim 300 bezoekers verschillende kanten van de meest veelzijdige kunstenaar uit de Renaissance.

Vanaf 1 november is begonnen met het invoeren van overdrukken uit de persoonlijke bibliotheek van Nobelprijswinnaar Hendrik Antoon Lorentz in de collectiedatabase. Lorentz kreeg ongeveer zesduizend overdrukken van wetenschappelijke artikelen toegestuurd door collega-wetenschappers, waaronder Einstein, die na zijn overlijden geschonken werden aan de wetenschappelijke bibliotheek van het museum. Op deze manier ontstaat een prachtig overzicht van Lorentz' netwerk.

Teylers Ontmoet van 11 november stond in het teken van twee wereldreizigers: Redmond O' Hanlon en Jimmy Nelson. Alexander Reeuwijk ging met deze bijzondere gasten in gesprek in de Doelenzaal van Bibliotheek Zuid-Kennemerland.

Op 13 november werd Teylers Museum door Museuminspecteurs van de Museumkids verkozen tot één van de meest kindvriendelijke

musea in Nederland: 'Het fossielengedeelte is het leukste. Maar ook dat je met een telefoontje uitleg kreeg over van alles'. Het museum kreeg het rapportcijfer 8,5.

Op 21 november schonk mevrouw M. Blaise het museum een tekening van door de lucht tuimelende engeltjes door Giandomenico Tiepolo. Het is een fraai voorbeeld van de volwassen stijl van deze Italiaanse meester uit de Rococo.

Voor de Stichting Roodenburg Van Looy heeft het museum op 24 november op een veiling een bijzondere 12 gulden-munt uit 1646 verworven met het opschrift 'Brasil'. Deze uiterst zeldzame noedmunt uit de tijd dat de West-Indische Compagnie nederzettingen had in Brazilië wordt opgenomen in de vaste presentatie.

Op 25 november vond de eerste Winterlezing van het seizoen plaats. Prof. dr. Mladen Popovic, hoogleraar Oude Testament en het vroege Jodendom aan de RU Groningen, sprak over de Dode Zeerollen.

Tijdens het laatste diner van dit jaar voor geïnteresseerden om te doneren voor de restauratie van Pieter Teylers Huis op 29 november was Leonardo-specialist prof. dr. Michael Kwakkelstein gastspreker.

Bloemen en cadeaus voor de 150.000ste bezoeker

De Provincie Noord-Holland stelt € 490.000 beschikbaar voor de restauratie van Pieter Teylers Huis

December

Op vrijdag 7 december werd de 150.000ste bezoeker van 2018 ontvangen. Marc en Wiljan Müller uit Nijmegen werden met bloemen en een tas vol cadeaus verrast door directeur Marjan Scharloo. Om aan de grote belangstelling voor *Leonardo* tegemoet te komen, verruimde Teylers Museum in de kerstvakantie zelfs de openingstijden.

Teylers Museum ontving een bijdrage van 490.000 euro van de Provincie Noord-Holland voor de restauratie van Pieter Teylers Huis. Op 19 december overhandigde Jack van der Hoek, gedeputeerde van de provincie Noord-Holland voor Duurzaamheid, Bestuur en Cultuur, in de Geheerzaal de subsidiebeschikkingen aan alle gelukkige instellingen.

In december rondde de afdeling wetenschap een groot project af over de herkomstgeschiedenis van het mineralogisch kabinet: alle teksten van de 18e- en 19e-eeuwse labels (etiketten) zijn getranscribeerd en gekoppeld aan de bijbehorende mineralen, gesteenten en meteorieten, waaronder die van Goethe.

In het kader van energiebesparing en het Green Key-certificaat is in 2018 voor € 15.000 nieuwe LED-verlichting aangeschaft. In december werden de laatste lampen opgehangen, waardoor 90% van het gebouw nu is voorzien van LED.

WERKZAAMHEDEN PIETER TEYLERS HUIS

Restauratie Pieter Teylers Huis – Masterplan Fundatiehuis

Sinds 2016 werkt Teylers Museum aan het Masterplan Fundatiehuis. Een omvangrijk project, dat als doel heeft het historische woonhuis van Pieter Teyler én het laboratorium van Lorentz, in volle glorie te herstellen en open te stellen voor het publiek.

Het masterplan is opgesplitst in drie deelprojecten, die na elkaar uitgevoerd worden. Voor elk deelproject worden een projectplan en het benodigde dekkingsplan opgesteld. Als de financiering van deel fase is gedekt gaat de uitvoering van start. Met deze aanpak heeft het museum de afgelopen jaren succesvol twee omvangrijke deelprojecten gerealiseerd.

Tussen 2013 en 2016 is gewerkt aan funderingsherstel van het gehele complex (2.5 miljoen euro), daarna is in 2017 het Lorentz Lab geopend voor publiek (3.7 miljoen euro). En nu is sinds 2018 het *pièce de résistance*, Pieter Teylers Huis, aan de beurt (7.5 miljoen euro).

Er is hard gewerkt aan een gedetailleerd bouwkundig en inhoudelijk projectplan. Daarnaast is de fondsenwerving van start gegaan. In 2018 is 4.8 miljoen euro van de benodigde 7.5 miljoen euro aan toezeggingen verworven. Een resultaat om trots op te zijn. Diverse overheden en fondsen die het erfgoed van Teylers Museum belangrijk vinden voor het heden én de toekomst steunen het project. Daarnaast verbinden veel hedendaagse filantropen zich aan het plan omdat ze de verlichtingsidealen van Pieter Teyler een warm hart toedragen.

Het monumentale huis dat sinds het overlijden van Pieter Teyler in 1778 gebruikt is als thuisbasis van Teylers Stichting, is de kern van het museum. Na de restauratie wordt dit erfgoed voor het eerst opengesteld. Daarmee wordt tastbaar hoe de idealen van de *founding father* van het museum onlosmakelijk verbonden zijn met de rijke en complexe geschiedenis van het instituut.

Het pand is in zeer slechte staat omdat een eeuw verwaarlozing dramatische verzakkingen, scheuren, barsten en lekkages tot gevolg heeft gehad. Het behoud van dit bijzondere rijksmonument moet dus grondig aangepakt worden. Uitgangspunt is dat het gerestaureerde huis met de diverse stijlkamers zo authentiek mogelijk in tact blijft.

Teylers Museum werkt met TPHAG restauratie-architecten en ToornendPartners aan dit project. In nauwe samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Gemeente Haarlem en diverse deskundigen zijn in 2018 de plannen verder ontwikkeld. Het bouwhistorisch onderzoek is opgestart, er is uitgebreid kleurenonderzoek gedaan. Verder zijn de gebouwen in detail ingetekend op kaart en er worden onderzocht ten behoeve van het klimaat en de constructie uitgevoerd.

Het vinden van de juiste balans tussen restauratie-ethiek, publieksveiligheid en de noodzakelijke technische installaties is naast de financiering de grootste uitdaging van dit project gebleken. Het museum besteedt in de voorbereiding extra aandacht aan dit vraagstuk want dit levert veel voordelen en efficiëntie op tijdens de bouw fase. Na de zomer van 2019 gaat herstel casco en de restauratie (4.8 miljoen euro) van start. Daarna volgt de herinrichting van het complex, samen met de toevoeging van de publieksbeleving (2.7 miljoen euro). Naar verwachting is in 2021 na een bouwperiode van ongeveer anderhalf jaar het gehele complex gerestaureerd. Daarmee gaat een lang gekoesterde wens in vervulling: Pieter Teylers Huis – een tempel van de Verlichting – permanent open voor onze toekomstige nieuwgierige en onderzoekende bezoekers.

Don't Forget of

BIJLAGEN

KUNSTVERZAMELINGEN

SCHENKINGEN

Schenking mevrouw M. Blaisse-Reintjes
Giovanni Domenico Tiepolo (1727-1804), *Groep engeltjes*, tekening

Schenking de heer F.R.M. Van den Broeck
Frank Van den Broeck (1950), *Schetsboek Planten en bloemen*, 1975; *Schetsboek Planten*, 1974, schetsboeken

Schenking mevrouw M.G. Snepvangers
Frank Van den Broeck (1950), 45 *plantstudies op briefkaarten*, 1974, tekeningen

Schenking de heer M. de Clercq
Crispijn de Passe I (1564-1637), *Een nachtelijke serenade*, tekening

Jan van der Straet (1523-1605), *Hertenjacht*, tekening

Hans Bol (1534-1593), *De engel verschijnt aan Hagar*, 1586, tekening

Schenking mevrouw A. van Dongen
Jacobus van Looy (1855-1930), *Aan de Tiber*, 1885, schilderij; *Gezicht op de Souk in Tanger*, 1902, tekening

Schenking erven Herman Gordijn
Herman Gordijn (1932-2017), *Vrouw met open mond*, prent; *Monster*, 1956; *Pukkels*, 1957; *Mary Dorna*, 1970; *Bakfiets*, 1975; *Mona, en profil*, 1976; *Lenie zittend II*, 1986; *Lenie rug III*, 1986; *Lenie staand IV*, 1986; *Gracht, onder water (I)*, 1995; *Gracht, onder water (II)*, 1995; *Apt (vrouw met boeket)*, 2003; *Fouscaïs*, 2003; *Plas*, 2003; *Zelfportret*, 2003; *Apt (vrouw met boeket)*, 2003; *Plas*, 2003; *Bootje*, 2015; *Hoera!*, 2015; *Man met zonnebril*, 2015; *Mooie borsten*, 2015; *Wandelende piëta*, 2015, tekeningen

Schenking mevrouw V. van Lede-Quarles van Ufford
Wybrand Hendriks (1744-1831), *Herberginterieur*, tekening

Warnaar Horstink (1756-1815), *Rivierlandschap*, tekening

Schenking Lowell Libson & Jonny Yarker Ltd ter herinnering aan Graham Reynolds
John Constable (1776-1837), *Maria Louisa Constable, de dochter van de kunstenaar*, 1819, tekening

Schenking de heer J. Posthumus
Cornelis van Noorde (1731-1795), *Boslandschap met boerderij en herder met vee*, tekening

AANKOPEN

Aangekocht met steun van Teylers Museum Vrienden Fonds

Herman Gordijn (1932-2017), *Gerrit Komrij*, 1987; *Charles Hofman*, 1987, tekeningen

Anne-Mie van Kerckhoven (1951), *I Tried to Drown my Sorrows*, 2017, tekening

Aangekocht met steun van de BankGiro Loterij

John Constable (1776-1837), *Gezicht in Borrowdale, schemering na veel regen*, 1806; *Studie van staande, naakte vrouw*, 1810; *Joseph Farington tekenend bij Dove Hole Cave, Derbyshire*, 1801, tekeningen

Constant (1920-2005), *Le Criminel*, 1987, tekening

William Henry Millais (1828-1899), *Boslandschap*, 1865, tekening

Woutherus Mol (1785-1857), *Zelfportret van Woutherus Mol*, 1810, tekening

Aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt / Liente Dons Fonds en de BankGiro Loterij
John Constable (1776-1837), *De kerk in East Bergholt*, 1806, tekening

Aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt en de BankGiro Loterij
John Constable (1776-1837), *De Milford brug, met in de verte de torenspits van Salisbury*, 1820; *On the Stour*, 1832, tekeningen

Aangekocht door Teylers Museum

Pieter Bijwaard (1955), *Scheidingsgebied*, 2013; *Kruisiging*, 2017, tekeningen

Paul Citroen (1896-1983), *Portret van jonge vrouw*, 1955, tekening

Karin van Dam (1959), *The path of the caterpillar I en II*, 2018, tekeningen

Kim Hospers (1982), *Portret van slapende man*, 2018, tekening

Aangekocht door Teylers Museum en Teylers Museum Vrienden Fonds
Marijn Akkermans (1975), *Drie figuren in een kunstmatige ruimte*, 2016, tekening

WETENSCHAPPELIJKE COLLECTIES

Schenking van de heer en mevrouw K. de Boer, Koog aan de Zaan
Fenakistiscoop, ca. 1850.

NUMISMATISCH KABINET

Schenking mevrouw E.J. Zetteler
Eric Claus (1936), *Penning Clementine Maria Kuttschrütter-Brenninkmeijer, Stichting Ariadnes Naaikussen*, 1999, brons; *Betaalpenning Damiaatje 750 jaar Haarlem, zilveren proefslag*, 1995, zilver

Anoniem, *Vroedchapspenning van Haarlem*, 1740, zilver

Aangekocht door Teylers Museum
Susan Taylor, *Penning 35ste FIDEM-congres te Canada*, 2018, brons

NEDERLAND

Amsterdam, Hermitage Amsterdam
Classic Beauties
10 prenten van Giovanni Battista Piranesi

Amsterdam, Stadsarchief Amsterdam
Rembrandt privé
1 prent van Rembrandt Harmensz. van Rijn

Barneveld, Museum Nairac
Herman Gordijn | 60 jaar nieuwsgierig onderzoeken
1 tekening van Herman Gordijn

Bergen (NH), Museum Kranenburg
B is for Bird
1 tekening van Pieter Bijwaard en 1 tekening van Stephanus Hendrik Willem van Trigt

Den Haag, Nationaal Archief
De Wereld van de VOC
1 prent van Herman Saftleven

Den Haag, ProDemos
Suze Groeneweg
1 penning van Jacob Jan van Goor

Den Haag, Panorama Mesdag
De storm van 1894
1 schilderij van Willem van Deventer

Gorssele, Museum MDRE
Johan Polet (1894-1972)
1 sculptuur van Johan Polet

Haarlem, Frans Hals Museum
Rendez-Vous met Frans Hals
1 sculptuur van Bartholomeus van Hove

Hoorn, Westfries Museum
Indische Pracht
2 boeken: G.E. Rumphius, *Herbarium Amboinense* (1741-1755) deel 1 en G. Piso e.a., *De Indiae utriusque renaturali et medica libri quatuordecim* (1658)

Leeuwarden, Fries Museum
Rembrandt en Saskia. Trouwen in de Gouden Eeuw
7 prenten van Rembrandt Harmensz. van Rijn

Otterlo, Kröller-Müller Museum
Als kunst je lief is
1 tekening van Jan Lagoor, 1 tekening van Adriaen Verboom, 1 tekening van Gerrit Sweelinck en 1 tekening anoniem 17de eeuws (alle verworven met steun van de Vereniging Rembrandt)

Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen
ANIMA MUNDI
9 tekeningen van Augustijn Claterbos

Sittard, De Domijnen
De Hollandse Savanne
1 kast met monsters van Atlantische en Noordzee telegrafie-kabels

Utrecht, Museum Catharijneconvent
Magische miniaturen
1 verlicht handschrift van Jean Poyer

Utrecht, Museum Catharijneconvent
Relieken
1 verlicht handschrift van Jean Poyer

BUITENLAND

London, Science Museum
The sun (reizende tentoonstelling)
1 model van een zonnecollector met stoomzuiger

Baden-Baden, Staatliche Kunsthalle Baden-Baden
Exhibiting the Exhibition
1 prent van Abraham Bosse, 2 prenten van Pietro Antonio Martini, 1 tekening van Pieter Barbiers (III), 1 prent van Jean Pierre Marie Jazet, 1 tekening van Johan Conrad Greive en twee historische vitrines

Edinburgh, Scottish National Gallery
Rembrandt & Britain
1 tekening van Rembrandt Harmensz. van Rijn

Manchester, Museum of Science and Industry
Electricity: The spark of life
7 wetenschappelijke objecten en 3 boeken

Parijs, Petit Palais
Nederlanders in Parijs 1789-1914
1 schilderij van Frederik Hendrik Kaemmerer (particulier bruikleen)

Venetië, Gallerie dell'Accademia de Venezia
Il giovane Tintoretto
1 tekening van Michelangelo Buonarroti

Amsterdam, Auteursbond
1 sculptuur van Nel Bakema (1902-1992)

Amsterdam, Museum het Rembrandthuis
1 prent van Rembrandt van Rijn (1606-1669) en 2 prenten van Jan Lievens (1607-1674)

Amsterdam, NEMO Science Museum, voor een mini-versie van de Ovale Zaal
1 fossiele vis, 1 fossiele libelle, 1 fossiele garnaal uit Solnhofen (Duitsland), twee fossiele tanden van een Reuzenhaai, 1 ammoniet uit Engeland, 1 reuzensalamander uit Oeningen (Duitsland), 1 bergkristal, 1 landschapsmarmer, 1 pyriet, 1 aragoniet, 1 gepolijst stuk, 1 geode, 1 gesteente met bolvormige kristallen, 1 versteend hout, 32 perenhouten kristalmodellen van René Just Hauy, 2 vogelplaten van de replica van *The Birds of America* van J.J. Audubon, 1 demonstratiemodel voor het transport van een sokkel voor een standbeeld, 1 eudiometer, 1 set prisma's, 1 telescoop, 1 snaargalvanometer, 1 object van uraniumglas en 1 aurorafles

Den Bosch, Museum Slager
1 schilderij van Petrus Slager (1871-1938)

Den Haag, ministerie van OCW, voor de vitrine Wat het oog ziet
1 microscoop met preparaten, 1 sextant, 1 landkijker, 1 camera lucida, 1 stereoscoop met afbeelding van de maan, 1 mammoetkies, 1 fossiele vis uit Oeningen (Duitsland), 2 banden van James Cook's *Reize rondom de waereld* uit de Collectie Boudewijn Büch, 2 facsimile's van tekeningen van Michelangelo en Henstenburgh

Haarlem, Museum Haarlem
1 microscoop

Haarlem, Frans Hals Museum
1 schilderij van Cornelis van Haarlem (1562-1638) en 1 sculptuur van Bartholomeus van Hove (1850-1914)

INKOMENDE KORTDURENDE BRUIKLENNEN

MONSTERDIEREN

Amsterdam, Bijzondere collecties UvA
2 houtsnedes met Eenhoorns, 1 boek en 1 zeekaart

Amsterdam, Dhr. Italiaander
1 Wolpertinger

Amsterdam, mevr. drs. Jet Bakels
8 objecten

Aschheim, Duitsland, Dhr. Max Kühbandner
1 opgezette Hochalpgems met jongen en eieren plus setting in berglandschap, 1 reuzensalamander, 1 Vogelbekdier en 1 Wolpertinger

Bremen, Übersee Museum
1 Riemenfisch

Gent, Universiteit Gent
een draak

Den Haag, Museon
1 reconstructie van een Olifantsvogel, 1 model van een Narwal, 1 pijlinktvis en octopus op sterk water, 1 krokodillenschedel, Neushoornpoot en 5 andere objecten

Hauwert, dhr. David Dekker
1 klassiek duikerspak met toebehoren

Lausanne, Musée cantonal de zoologie
voetafdrukken van Yeti en van Bigfoot, de scalp van Yeti, divers materiaal waaronder een notitie van Hergé over de verschrikkelijke sneeuwman

Leiden, Rijksmuseum Boerhaave
1 Narwaltand, 1 apothekersbord met een eenhoorn en 1 boek uit 1732

Leiden, Naturalis
6 opgezette dieren: 1 okapi, 1 orang-oetang, 1 Tasmaanse buidelwolf, 1 gibbon, 1 puma en 1 wolf. Modellen van een komodovaraan, een coelacanth en een ei van een olifantsvogel. 1 voetafdruk van Orang Pendek

Leiden, Nationaal Museum voor Wereldculturen
1 fantasiedier met slangenhuid

LEONARDO DA VINCI

Antwerpen, Museum Plantin-Moretus
2 prenten

Budapest, Szépművészeti Múzeum
2 tekeningen

Florence, Gallerie degli Uffizi
3 tekeningen en 1 prent

Guernsey, St. Peter Port
particuliere collectie, 1 schilderij

Hamburg, Kunsthalle Hamburg
1 tekening

Londen, British Museum
7 tekeningen

Lyon, Musée des Beaux-Arts de Lyon
1 schilderij

New York, particuliere collectie
2 tekeningen

Milaan, particuliere collectie
1 tekening

Parijs, Musée du Louvre
4 tekeningen

Pavia, Musei Civici di Pavia
1 schilderij

Porto, Faculdade de Belas Artes Universidade do Porto
1 tekening

Rome, Istituto Nazionale per la Grafica
1 tekening

Turijn, Biblioteca Reale di Torino
3 tekeningen

Venetië, Gallerie dell'Accademia di Venezia
2 tekeningen

Venetië, Pinacoteca Manfrediniana
1 schilderij

Wenen, Albertina Museum
4 tekeningen

Windsor, The Royal Collection / HM Queen Elizabeth II
22 tekeningen

Amsterdam, Amsterdam Museum
1 tekening

Amsterdam, De Nederlandsche Bank
47 munten en 8 penningen

Den Haag, H.K.H. Prinses Christina
1 tekening

Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen
3 tekeningen en 1 prent

Utrecht, Museum Catharijneconvent
1 schilderij

INKOMENDE LANGDURENDE BRUIKLENNEN

De heer mr. J.M. Boll
Avery Preesman (1968), *Zonder titel*, 1988, 1 tekening

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
114 objecten (boeken, penningen, postzegels, prenten en diverse parafernalia) uit de collectie Boudewijn Büch en 1 tekening van Jacques de Gheyn II (1565-1629), *Studie van een boomstronk en plant op een muur*, 1585

Diverse particuliere collecties,
Jaap Kaas (1898-1972), *Jonge gorilla ('Japie') en kakkerlak*, 1940; *Zelfportret*, 1940; *Curiosité anachronique*, 1946; *Ma légitime (Portret Margot Kaas-Brandon)*, 1948, **tekeningen** Charles Howard Hodges (1764-1837), *Portret van Anthony Luden* (1794-1846), 1830; Jan Adam Kruseman Jz. (1804-1862), *Portret van Jacob Hendrik Luden* (1765-1838), 1838; *Portret van Anna Catharina Luden-Duker* (1803-1851), 1839; August Allebé (1838 - 1927), *Portret van Johannes Luden* (1792-1868), 1868; Frederik Hendrik Kaemmerer (1839-1902), *Portret van Jet Carpentus breiend in het duin*, 1873; Pieter Haaxman (1854-1937), *Gebroken snaren*, 1890, **schilderijen**

Stichting Reinhold de Wilde
Er zijn in 2018 geen nieuwe werken in langdurig bruikleen gegeven door de Stichting Reinhold de Wilde. De eerder in bruikleen gegeven werken van deze stichting staan vermeld in de voorgaande jaarverslagen.

Stichting Roodenburg van Looy
Stad Deventer, halve daalder, noodmunt. 1578, **zilver** *Holland, Floris I (1049-1061), penning*. Zonder jaar, **zilver** Jan Bruynsvelt, *Westindische Compagnie, Pernambuco, twaalf gulden, noodmunt*. 1646, **goud** De eerder in bruikleen gegeven werken van deze stichting staan in de voorgaande jaarverslagen vermeld.

Universiteit Leiden / De Nederlandsche Bank
83 munten en 144 penningen

Vereniging Haerlem
1 gouden penning van Elias Voet junior, 1912, inclusief bruin leren doosje

TEYLERS STICHTING

Pieter Teyler van der Hulst (1702-1778) heeft bij testament Teylers Stichting in het leven geroepen om kennis van godsdienst, kunst en wetenschap onder de burgers te bevorderen en om behoeftigen te ondersteunen. Teylers Stichting is eigenaar van het gebouw en de collecties van Teylers Museum. Teylers Stichting heeft het beheer van het museum door middel van een convenant overgedragen aan de Stichting tot Beheer en Instandhouding van Teylers Museum.

Teylers Stichting bestond in 2018 240 jaar. Dit lustrum is gevierd met een receptie, diner en een speciale kerkdienst op zondag 8 april in de Doopsgezinde Kerk waarin de Verlichtingsidealen van Pieter Teyler van der Hulst centraal stonden. Directeuren hebben op het graf van Pieter Teyler van der Hulst in de Grote of St. Bavokerk bloemen gelegd.

Teylers Stichting heeft het aspect armenzorg ingevuld met een gift aan het Fonds Urgente Noden Haarlem en Omgeving.

Teylers Stichting is verantwoordelijk voor twee in het testament genoemde Genootschappen, te weten het Godgeleerd Genootschap en het Tweede Genootschap. In het Tweede Genootschap zijn natuurkunde (fysica en biologie), letterkunde, geschiedenis, kunstgeschiedenis en numismatiek vertegenwoordigd. Ter stimulering van de wetenschap schrijven de leden van beide Genootschappen jaarlijks een prijsvraag uit en geven lezingen in het museum.

Ook heeft de Stichting twee bijzondere leerstoelen opgericht aan de Universiteit Leiden. De leerstoel 'Geschiedenis van de natuurwetenschappen' wordt sinds 2007 bekleed door professor dr. Frans van Lunteren. Hij richt zijn onderzoek op de geschiedenis van de Nederlandse natuurwetenschappen tussen 1815 en 1940 en Teylers Museum in het bijzonder. Professor dr. Eric Jorink bekleedt sinds 2013 de tweede leerstoel, 'Verlichting en religie in historisch en sociaal-cultureel perspectief'. Hij houdt zich onder meer bezig met de raakvlakken tussen geloof, kunst en wetenschap in de Verlichting, meer in het bijzonder met het ontstaan van collecties en musea.

In 2018 is de prijsvraag van prof. dr. Marcel Barnard, hoogleraar Praktische Theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit te Amsterdam en lid van Teylers Godgeleerd Genootschap, uit 2014, geformuleerd met de titel: "Een onderzoek naar het museum als eigentijds laboratorium voor de queeste naar God" bekroond met een gouden penning.

Teylers Stichting heeft op 16 maart 2018 een gouden penning toegekend aan de inzending van dr. Lieke Wijnia "In Pursuit of the Sacred. The Museum as Laboratory in the Contemporary Quest for God."

Ook is de prijsvraag van prof. dr. Niek van Sas, hoogleraar geschiedenis na 1750, Universiteit van Amsterdam en lid van Teylers Tweede Genootschap, uit 2015, geformuleerd met de titel: "Een studie op het terrein van de emotie-geschiedenis, toegepast op een onderwerp uit de Nederlandse geschiedenis (Middeleeuwen tot heden)" bekroond met een gouden penning.

Teylers Stichting heeft op 28 september 2018 een gouden penning toegekend aan de inzending van dr. Olga van Marion en Timothy Vergeer M.A. onder het motto "het zien gaat voor het zeggen" met de begeleidende teksten "De 'History of Emotions' in het Nederlandstalige toneel van de zeventiende eeuw", "Woelen en kroelen op het toneel: ongewenst?", "Gezongen emoties. Toneelliederen in Rodenburghs *Vrou Iacoba* bij de opening van de nieuwe Schouwburg", "Spain's dramatic conquest of the Dutch Republic. Rodenburgh as a literary mediator of Spanish theatre", "Vrouwenmoord in Vondels *Gysbreght*."

Jaarlijks organiseert Teylers Stichting een aantal Winterlezingen, die worden gehouden door Leden van Teylers Genootschappen in de Geheerzaal van Teylers Museum. Op 28 januari hield prof. dr. Marcel Barnard, hoogleraar Praktische Theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit te Amsterdam, bijzonder hoogleraar Liturgiewetenschap aan de Vrije Universiteit Amsterdam en buitengewoon hoogleraar Praktische Theologie aan de Universiteit van Stellenbosch, Zuid-Afrika een lezing getiteld:

'Stemmen uit broos lompenpapier. Queeste in een druksel van H.N. Werkman, *Ascensus ad inferos* (1942)'.

Zondag 25 februari sprak drs. Arent Pol, Onderzoeker faculteit Archeologie, Universiteit Leiden over: 'Het raadsel van de Rooswijk en muntmeester Jan Knol'.

Op 26 november hield prof. dr. Mladen Popovic, hoogleraar Oude Testament en het vroege Jodendom, met bijzondere aandacht voor Qumran en de Dode Zeerollen en Decaan van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen een lezing over: 'De Dode Zeerollen en de schrijvers van de Bijbel'.

Teylers Godgeleerd Genootschap bestond in 2018 uit de volgende leden:

Prof. dr. M. Barnard, hoogleraar Praktische Theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit Amsterdam, bijzonder hoogleraar liturgiewetenschap Vrije Universiteit Amsterdam en buitengewoon hoogleraar Praktische Theologie Universiteit van Stellenbosch, Zuid-Afrika

Prof. dr. H.L. Beck, hoogleraar godsdienstwetenschap, in het bijzonder van de islam, Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit van Tilburg

Prof. dr. H.G.M. Jorink, onderzoeker aan het Huygens ING en bijzonder Teyler hoogleraar 'Verlichting en religie in historisch en sociaal cultureel perspectief', Universiteit Leiden

Prof. dr. A.B. Merz, hoogleraar Nieuwe Testament bij de Protestantse Theologische Universiteit, Groningen

Prof. dr. M. Popovic, hoogleraar Oude Testament en het vroege Jodendom, met bijzondere aandacht voor Qumran en de Dode Zeerollen, en Decaan van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. E.G.E. van der Wall, hoogleraar Geschiedenis van het Christendom, Universiteit Leiden

Teylers Tweede Genootschap bestond in 2018 uit de volgende leden:

Prof. dr. W. van Anrooij, hoogleraar Nederlandse letterkunde tot de Romantiek, Universiteit Leiden

Dr. Y.L. Bleyerveld, senior conservator Tekens- en Prentkunst (ca. 1500-1800), RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag

Professor dr. F.H. van Lunteren, hoogleraar Geschiedenis van de Natuurwetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam en Universiteit Leiden en bijzonder Teyler hoogleraar

Drs. A. Pol, onderzoeker faculteit Archeologie, Universiteit Leiden

Prof. dr. ir. Wim van Saarloos, hoogleraar Theoretische Natuurkunde, Universiteit Leiden, Vicepresident van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, Amsterdam

Prof. dr. N.C.F. van Sas, em. hoogleraar geschiedenis na 1750, Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. L.E.M. Vet, directeur Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) en buitengewoon hoogleraar evolutionaire ecologie, Wageningen Universiteit

Teylers Stichting wordt, zoals in het testament bepaald, bestuurd door een college van vijf Directeuren. In 2018 hadden hierin zitting:

Drs. H.B. Beekma-Romijn, *secretaris*

Drs. F.E. van Citters-van de Grampel, *penningmeester*

Mr. E.H. Huisman

Mr. S.C. Teves

Prof. dr. S.M. Verduyn Lunel, *presiderend directeur*

TEYLERS MUSEUM VRIENDEN FONDS

Teylers Museum Vrienden Fonds is een onafhankelijke stichting die in de breedste zin van het woord steun verleent aan Teylers Museum in Haarlem. De stichting heeft de culturele ANBI-status.

De doelstelling van het Vrienden Fonds is het bevorderen van de bloei van Teylers Museum. Dit doel wil het Fonds bereiken door het bijeenbrengen en beheren van bijdragen van betrokken vrienden, periodieke schenkers en andere particuliere begunstigers uit binnen- en buitenland. Het Vrienden Fonds doet regelmatig donaties aan Teylers Museum en ondersteunt daarmee projecten op de korte en middellange termijn en diverse activiteiten van het museum.

Het Vrienden Fonds wordt structureel gesteund door Vrienden, Bijzondere Vrienden, Sterrenwachtters en leden van de Lorentz Kring, de Wybrand Hendriks Kring en de Pieter Teyler Kring. Ook eenmalige schenkingen en nalatenschappen komen in het Fonds terecht. De bijdragen van de Sterrenwachtters gaan naar wens deels in een op de toekomst gericht endowment-vermogen. De bijdragen van de Lorentz Kringleden zijn specifiek bedoeld voor projecten op het gebied van bètawetenschappen in het museum. De bijdragen van de Wybrand Hendriks Kring zijn specifiek bedoeld voor projecten voor de restauratie van Pieter Teylers Huis. Ook de bijdragen uit de Pieter Teyler Kring zijn bestemd voor de restauratie van dit monumentale gebouw. Andere geoordeelde bijdragen worden besteed aan de doelstelling die de schenker heeft geformuleerd en die past binnen de doelstelling van het Vrienden Fonds.

In het Vrienden Fonds zijn zes Fondsen op Naam ondergebracht; deze zijn voortgekomen uit grote schenkingen of nalatenschappen (van minimaal € 50.000) waaraan door de stichters een specifieke bestemming is gegeven, die in overeenstemming is met de doelstelling van het Vrienden Fonds:

- Fonds Legaat Boting, t.b.v. collectie-uitbreiding met voorkeur voor pentekeningen van landschappen en schilderijen uit de Haagse School,
- Fonds Matthijs de Clercq, t.b.v. de uitbreiding van de collectie tekeningen,
- Fonds Moderne Kunst, t.b.v. het aankopen van moderne kunst,
- Fonds Numismatiek, t.b.v. de uitbreiding van de collectie numismatiek,
- Fonds Van Regteren Altena Loman, t.b.v. uitbreiding van de collecties,
- Mr. Cornelis Roozen Fonds, t.b.v. de restauratie van een van de kamers van Pieter Teylers Huis.

Teylers Museum Vrienden Fonds heeft in de Verenigde Staten een *Teylers Museum Friends Fund* binnen The Netherland-America Foundation. Schenkingen aan dit *Friends Fund* worden doorgeschonken naar het Vrienden Fonds in Nederland. Op deze wijze benut een aantal Amerikaanse burgers de fiscale voordelen in hun land bij het schenken van geld of kunstwerken ten behoeve van Teylers Museum.

Het Vrienden Fonds had eind 2018 1766 begunstigers, bestaande uit een zeer gevarieerde groep van vrienden en periodieke schenkers.

Met name de groep van de ‘major donors’ die jaarlijks meer dan € 2500 schenken via een overeenkomst is in 2018 sterk gegroeid. Ook zijn er eenmalige schenkers. De donaties van al deze gevers, samen met enkele buitengewoon ruimhartige eenmalige schenkingen, zorgden in 2018 voor € 1.049.719 aan inkomsten voor het Vrienden Fonds. Dit is ruim een verdubbeling ten opzichte van de € 510.634 vorig jaar.

De Beleggingscommissie, bestaande uit de penningmeester en twee bestuursleden, kwam in 2018 vijf maal bijeen om de resultaten van het vermogensbeheer nauwlettend te analyseren en te toetsen aan het beleggingsstatuut van het Vrienden Fonds. Van het totale vermogen van het Vrienden Fonds van € 5.616.917 aan het begin van 2018, was ongeveer 89% belegd of in beheer. Het overige deel is ondergebracht bij ABN AMRO en de RABO. Het grootste deel van het belegd vermogen, iets meer dan € 4.3 miljoen is bij ABN AMRO in beheer waarbij is gekozen voor een defensief beleggingsmandaat, waarbij ook een belangrijk deel in cash wordt aangehouden. Een kleiner deel van het vermogen, circa € 740.000 is belegd in een door Lombard Odier beheerd obligatiefonds.

In 2018 behaalde de beleggingsportefeuille een negatief resultaat van € 138.266; dit komt neer op een negatief rendement van ongeveer 2,8% op het belegd en beheerd vermogen en inclusief de ontvangen rente op de overige liquiditeiten een negatief rendement van 2,3% van het totale vermogen van het fonds aan het begin van 2018.

Het Teylers Museum Vrienden Fonds heeft in 2018 in totaal € 219.155 aan het museum gedoneerd. Dit bedrag omvat:

- € 10.000 uit de Reserve Vrienden t.b.v. de aankoop van hedendaagse tekenkunst
- een algemene donatie van € 60.000.

Uit de Fondsen op Naam werden de volgende donaties gedaan:

- € 4.000 uit het Fonds Moderne Kunst voor de aankoop van *I tried to drown my sorrows* van de Belgische kunstenaar Anne-Mie van Kerckhoven.
- € 4.976 uit het Van Regteren Altena Loman Fonds als bijdrage aan de restauratie van de atlassen van Blaeu.
- € 140.179 uit het fonds Matthijs de Clercq voor de aankoop van drie tekeningen, *A stag hunt* van Joannes Stradanus, *L'apparition de l'ange devant Agar* van Hans Bol en *A nocturnal serenade* van Chrispijn de Passe.

Kunstwerken die het Fonds ontving zijn direct doorgeschonken aan Teylers Museum. Het gaat om een tekening van Giovanni Domenico Tiepolo door mevrouw M. Blaisse-Reintjes en twee schilderijen van Jacobus van Looy door mevrouw A.J. van Dongen.

Het Bestuur van het Teylers Museum Vrienden Fonds kwam in 2018 vijf maal bijeen. Per 1 januari werd het bestuurslidmaatschap namens Teylers Stichting vervuld door Niels Teves. Op 27 november traden twee nieuwe bestuursleden toe, Charlotte Gevers Deynoot-Broekers en Alexander van Velzen.

Het bestuur wil de groei van het aantal vrienden en begunstigers de komende jaren vasthouden en uitbreiden.

Daarnaast worden er extra inspanningen verricht voor het zoeken naar partnerschappen ten behoeve van het project Pieter Teylers Huis. Doel is de omvangrijke restauratie en openstelling van het woonhuis van *founding father* Pieter Teyler.

Binnen het bestuur zet een groep enthousiaste leden zich als campagne team actief in om de ambitieuze plannen voor Pieter Teylers Huis te realiseren. In 2018 organiseerden zij twee diners en een lunch. Tijdens het diner van 17 januari sprak prof. dr. Wijnand Mijnhart, bij de lunch van 19 maart hield prof. Robbert Dijkgraaf een inleiding en gastspreker bij het diner van 29 november was prof. dr. Michael Kwakkelstein. De evenementen resulteerden in veel extra toezeggingen voor bijdragen aan de restauratie van Pieter Teylers Huis.

Dankzij de generositeit en steun van vele particuliere vrienden, begunstigers, schenkers en erflaters kan het museum steeds meer mensen, jong en oud, enthousiast maken voor kunst en wetenschap. Het bestuur van het Teylers Museum Vrienden Fonds is hen daarvoor zeer erkentelijk. Zo kunnen wij ons steentje bijdragen aan het doorgeven van de rijke geschiedenis van Teylers Museum aan de komende generaties.

Henry van Geen
Voorzitter Stichting Teylers Museum Vrienden Fonds

Bestuur

Het bestuur van het Teylers Museum Vrienden Fonds is onbezoldigd. De samenstelling was per 31 december 2018 als volgt:

jr. mr. H.C. (Henry) van Geen, voorzitter
mr. C.D. (Charlotte) Gevers Deynoot-Broekers, bestuurslid
mr. drs. J.L. (Jacqueline) Lenterman, bestuurslid en lid beleggingscommissie
mr. S. (Saskia) Sicking, bestuurslid, portefeuillehouder Fondsen op Naam
mr. S.C. (Niels) Teves, bestuurslid namens Teylers Stichting
mr. A.W.E.G. (Alexander) van Velzen, bestuurslid
mr. E.J. (Erik) Westerink, penningmeester en lid beleggingscommissie

STICHTING ROODENBURG VAN LOOY

De stichting heeft ten doel het verkrijgen, bewaren, beheren, uitbreiden en in stand houden van de muntenverzameling, schilderijenverzameling en de andere verzamelingen op het gebied van kunst, kunstnijverheid en boeken, bijeengebracht door de heer Willem Roodenburg Senior, de heer drs. Willem Roodenburg Junior en mevrouw Anna Elisabeth Roodenburg-van Looy.

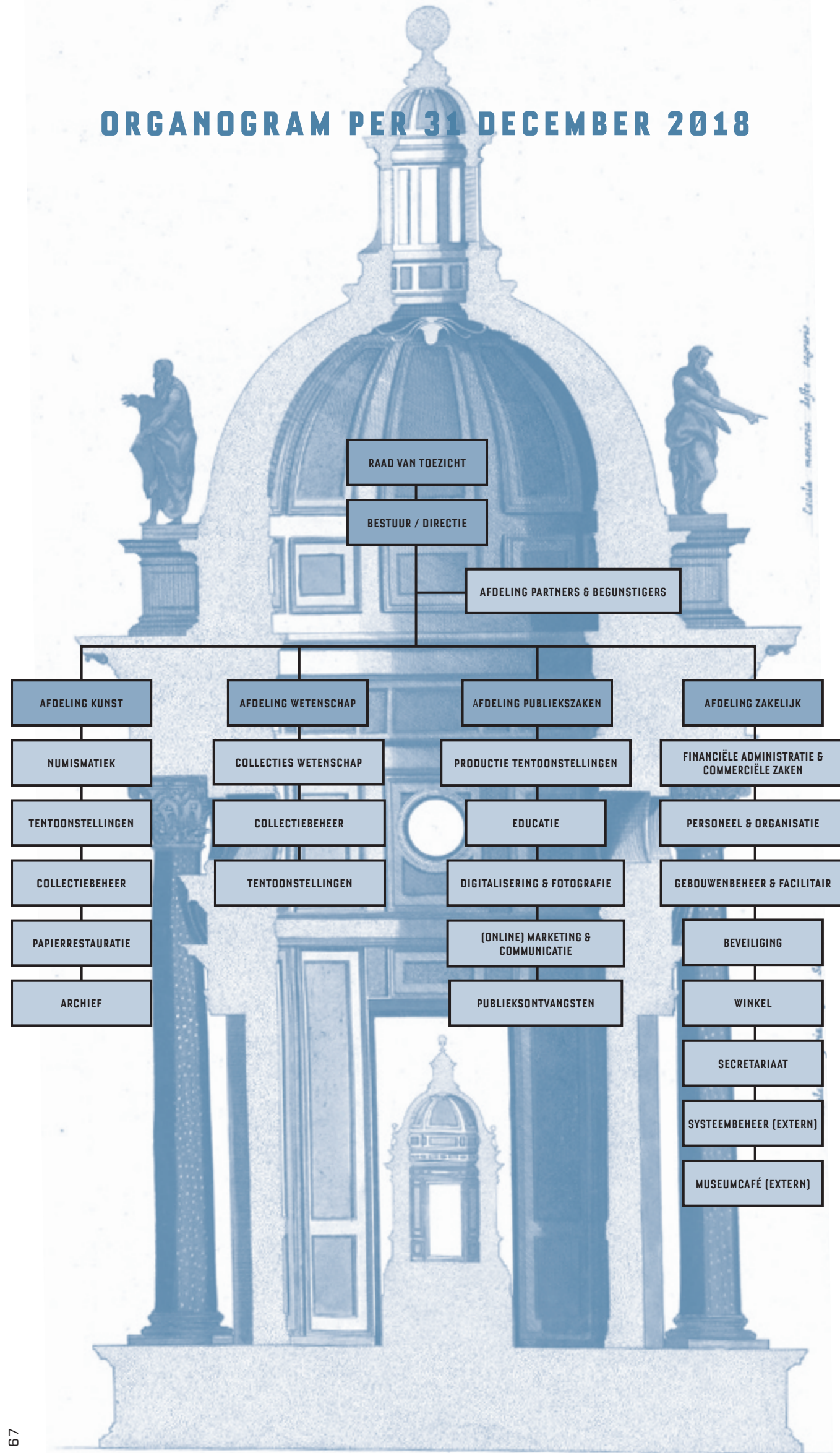
De stichting tracht haar doel onder andere te bereiken door haar verzamelingen onder te brengen in Teylers Museum.

In 2018 breidde de stichting haar bij Teylers Museum beheerde collectie uit met een noodmunt van Deventer uit 1578 ter waarde van een halve daalder, een penning van Holland, geslagen door graaf Floris I en een noodmunt van Pernambuco uit 1646 ter waarde van 12 gulden.

Het bestuur kwam in 2018 eenmaal bijeen en was als volgt samengesteld:

- Mr. E.H. Huisman, voorzitter/penningmeester
- Dr. M.C. Plomp, secretaris
- Drs. Marina Aarts, bestuurslid

ORGANOGRAM PER 31 DECEMBER 2018

In 2018 had het museum 65 medewerkers in loondienst (45,3 fte). Dit is exclusief 15 oproepkrachten. Daarnaast zetten 80 vrijwilligers zich in voor het museum. Het totaal komt daarmee op 53,3 fte. Wanneer de grote groep rondleiders en de diverse stagiaires worden meegeteld waren er circa 186 (201 inclusief de oproepkrachten) personen werkzaam in het museum. Het ziekteverzuim in 2018 was 6,8% tegenover 6,1% in 2017. Er was geen arbeidsgebonden verzuim.

In 2018 waren de volgende personen werkzaam in Teylers Museum:

BESTUUR EN PERSONEEL

Bestuur en directie

Mevr. drs. M. Scharloo, Directeur / Bestuurder

Managementteam

Drs. M.A.E. Hommel, hoofd Publiekszaken
Dr. M.C. Plomp, hoofdconservator Kunst
Mevr. drs. T.M. van der Spek, hoofdconservator Wetenschap
Mevr. W. Wijngaards, zakelijk leider/ plaatsvervangend Directeur

Partners & Begunstigers

Mevr. M.Th. Naber, hoofd Partners & Begunstigers (tot 10 april)
Mevr. C.M. Voorendonk, hoofd Partners & Begunstigers (vanaf 10 april)
Mevr. B. Peters MA, medewerker Vrienden & Begunstigers
Mevr. A.C. Peper, medewerker Partners & Begunstigers

Afdeling Kunst

Mevr. C. Duman, medewerker Archief (tot 01 april)
T. van Druten MA, conservator Kunstverzamelingen
Mevr. R.E. van Gulik, hoofd Papierrestauratie
Mevr. N.E. Kersten-Pampiglione, papierrestaurator
E.M. Koek, restaurator Preventieve Conservering
Mevr. C.S. Langedijk, medewerker Collectie Kunstverzamelingen
Drs. J.E.L. Pelsdonk, conservator Numismatische Collecties
Mevr. D.L. Plugge, medewerker Archief (vanaf 20 februari)
Drs. C. Baron van Tuyll van Serooskerken, honorair conservator

Afdeling Wetenschap

Mevr. dr. E. van Gelder, junior conservator
Mevr. drs. M.M. van Hoeken, conserveringsmedewerker
J.W. Pette, restaurator instrumenten en fossielen
Dr. A.S. Schulp, honorair conservator Paleontologie
Mr. H.J. Voogd, hoofd Collectiebeheer
T. de Zeeuw, medewerker Collectie

Publiekszaken

Mevr. V. Bartels, medewerker Digitalisering & Online Media
J. Blijleven, medewerker Digitalisering & Fotografie
Mevr. F.M. Budding MA, medewerker Communicatie & Marketing (tot 16 maart 2018)
Mevr. G.F. Doorlag, medewerker Publiekszaken
Mevr. W. van Drunen, projectleider tentoonstelling *Leonardo da Vinci* (tot 12 oktober)
J. Duinker, medewerker Communicatie & Marketing (vanaf 03 april)
Mevr. H.M. van Halsema, medewerker Communicatie & Marketing (vanaf 16 mei)
Mevr. L. Hillen, medewerker Onderwijsrelaties
Mevr. N. Kramer, medewerker Projecten (vanaf 03 april)
Mevr. drs. F.E. Kroon, medewerker Educatie
A.E. Pelt, medewerker Tentoonstellingen
N.H. Vennik, medewerker Technische Dienst
M. Zegel, medewerker Digitalisering & Fotografie

Bedrijfsvoering

Mevr. S. Abdulsemed, administratief medewerker (vanaf 08 januari)
Mevr. J. Akkerman, hoofd Financiële Administratie & Commerciële Zaken
Mevr. M. Dronkert, assistent Winkel
Mevr. M. van Iersel, administratief medewerker Huisvesting en Onderhoud
D. Kalsbeek, medewerker Huisvesting en Onderhoud (tot 31 december)
C. Keur, Hoofd Huisvesting en Onderhoud (tot 01 november)
Mevr. G.W.S. de Koning-Pater, winkelmanager
M. Krabbenbos, medewerker ICT (tot 24 juli)
W. Lips, Hoofd Huishouding en Onderhoud (vanaf 01 september)
Mevr. S. Loedeman, medewerker Kassa
F.M. Loerakker, medewerker Kassa
Mevr. M.M. van Meerlant, directiesecretaresse
Mevr. A. Planting-Haringsma, Medewerker Facilitaire Zaken
P.J. Rietveld, medewerker Financiële Administratie en Commerciële Zaken
Mevr. E. Roos, medewerker Personeelszaken (tot 15 juli)
Mevr. J. Schavemaker, medewerker Kassa
Mevr. H. van Velzen, medewerker Personeelszaken (freelance).
B.N. Wolff, medewerker Huisvesting en Onderhoud

Beveiliging en Facilitaire Zaken

Hoofd Beveiliging:
M. Koopmans
Medewerkers Beveiliging:
P.J. Bouwman (vanaf 01 maart)
C. Halekor
Mevr. W. Jansen
W. de Jong
E.N. van Katswaarde
Mevr. F. Mazouz
H. Meneceur
E.M. Mulder
F.C.I. Rijkens

Mevr. V.E.M. Schoots,
Mevr. D. Smakman, nachtwaker & gastvrouw

HET LORENTZ LAB

Producer

Mevr. C. Overvest

Regie

Mevr. L. Knobel
R. Swarte

Acteurs

Mevr. R. de Bont
Mevr. A. Gehring
Mevr. D. van Gent
Mevr. S. Hoppener
T. Jaspers
Mevr. V. Ketelaars
E.J. Lens
Mevr. E. Linssen
S. Meijer
H. Michielsens
D. van Uuden

OPROEPKRACHTEN

Medewerkers Lab

Mevr. S. Almelo (tot 01 oktober)
H. van den Berg (tot 01 april)
Mevr. N. Bockhoven (tot 01 oktober)
E. Dubbeldam (tot 01 september)
Mevr. F. de Groot
Mevr. Ch. Hagman
R. Hagman (tot 01 mei)
Mevr. M. Mooij (tot 01 april)
Mevr. T. Smeenk (tot 01 september)
Mevr. B. Stokkers (tot 01 oktober)
N. Voogd (tot 01 september)
L. Willemstijn (tot 01 mei)

Medewerkers Publiekszaken

Mevr. S.M. Blokland (tot 06 december)
Mevr. J. Hommel (tot 01 april)
Mevr. P. Wilmering (tot 01 september)

VRIJWILLIGERS

Afdeling Kunst

Mevr. A.A.P. Poutsma
Mevr. C. Schoonhoven-Eschbach
Mevr. L. Willems

Wetenschappelijke Collecties

H. Franse
Prof. dr. D. den Hengst
M. Knops
E. de Kuyper
Drs. I. Nieuwland
A. Schaper
J. Slikker
Mr. J. Stobbe

Kunst & Vliegwerk

Mevr. I. de Boer-Kleinman
Mevr. S. van Ditzhuyzen
Mevr. J. van Keulen
I.J.F. Kroon van Diest
Mevr. A. Kuijpers (vanaf 01 februari)
Mevr. J. Langedijk
Mevr. G. Negenborn
Mevr. J. van Oijen
R. Roetman
H. Steehouwer
J. van der Valk
F.J. van der Veen
Mevr. H. Wessels

Mevr. P. Wentzel
Mevr. M. Weustink
Mevr. W. Weustink

Publiekszaken

H. Scheffer (tot 17 december)

Winkel

Mevr. A. Anspach (tot 01 juni)
Mevr. L. Baars (vanaf 15 juni)
Mevr. K. Barreveld (vanaf 01 mei)
G. Barreveld
Mevr. H. van Beek
Mevr. E. Blom
Mevr. C.H. Borkent
Mevr. M. Brakel (vanaf 15 juni)
P. Broekman
Mevr. I. Deenik-de Ru
Mevr. H.M. Dutilh-von Schmidt Seidlitz (tot 01 mei)
Mevr. J. Emerson (tot 31 december)
Mevr. T. Engelberts (vanaf 15 juni)
Mevr. L. Gebing
Mevr. A. Groen
Mevr. G. Hamminga-Stutvoey
Mevr. C. Hoeve (vanaf 01 oktober)
Mevr. S. Kapitein (vanaf 01 juni)
Mevr. M. Keijzer-De Boer (vanaf 15 juni)
Mevr. J. van Keulen (tot 31 december)
Mevr. J. van Keulen-Roozen
Mevr. B. van der Klooster
Mevr. T. van der Kort (vanaf 01 oktober)
Mevr. A. van der Krol (vanaf 01 mei)
Mevr. W. Kreuger-Odjik
Mevr. E. Kuiper
Mevr. H.M. de Lugt-Timmerman
Mevr. D. Magis
Mevr. S. Meulenbelt-Snijders (vanaf 01 mei)
Mevr. W. Mol (tot 01 april)
Mevr. D. Mol-Blinxma (tot 01 oktober)
Mevr. P. Muller
Mevr. J. Nijenhuis-Wildervanck (vanaf 01 juni)
P. Nijenhuis
Mevr. W. Odekerken-Montfoort
Mevr. S. Oskam
Mevr. P. Peterse
Mevr. M. Plomp
R. Roetman (vanaf 01 oktober)
F. Roozen (vanaf 01 mei)
Mevr. D. Rijkens
Mevr. M. Schellart
Mevr. L. Schornagel
Mevr. L. Schumm-Tensen
Mevr. M. Sikkens-van Hasselt
Mevr. M. Spek (vanaf 01 oktober)

Ondernemingsraad

Conform de cao heeft Teylers Museum een Ondernemingsraad, die een belangrijke rol vervult in de organisatie om mee te denken over de toekomst en om knelpunten te helpen signaleren en oplossen. De volgende onderwerpen hadden in 2018 de aandacht van de OR: reguliere werktijden, de blockbuster-tentoonstelling *Leonardo da Vinci*, de internationale tournee van de Michelangelo-tekeningen, financiële zaken (jaarrekening 2017 en prognoses), de restauratie van Pieter Teylers Huis, veiligheid, het meerjarenplan 2018-2020 en de RI&E.

Op het gebied van personele zaken werden de Arbo-werkgroep, het personeelshandboek, teambuilding en het opleiding- en ontwikkelplan 2018 & 2019 besproken. Het bedrijfsnoodplan staat structureel op de agenda.

P. Spek (vanaf 01 oktober)
Mevr. H. Stuart
T. Voet
Mevr. M. Wolff

STAGIAIRES

J. van Been, stagiair Beveiliging (vanaf 01 maart 2018 tot 20 juni)
Mevr. N. Hersbach, afdeling Publiekszaken (vanaf 11 november)
Mevr. M. de Jong, afdeling Kunst (vanaf 08 oktober)
Mevr. M. Koelemeijer, afdeling Publiekszaken (vanaf 30 januari tot 01 juni)
Mevr. K. Steinhauzer, afdeling Publiekszaken (tot 19 januari)
Mevr. S. Wildschut, afdeling Wetenschap (vanaf 29 februari tot 11 mei)

RONDLEIDERS

A.J.Q. Alkemade
J. Attema (vanaf 01 mei)
F. van den Berg
Mevr. M. Blad (vanaf 01 mei)
P.M. Broekens
Mevr. M. de Bruin (Labmeester)
Mevr. M. de Bruijn
B.C. Caron
Mevr. G. Franceschini
P. van Graafeiland
Mevr. E. Hoekstra
Mevr. L. 't Hooft-van der Linden
Mevr. A. Hoogland-Snackers
Mevr. A. Kodde-van Marle
M. Landsberg
Mevr. E. Launspach
K. van der Lee
Mevr. drs. D.B. Lentz
R. Middelburg
Mevr. R. Roebbers
Mevr. A. Schreuder
Mevr. M. van Veen
B. Vernooij
C. Vlot (Labmeester)
R.M. Witteveen

MUSEUMDOCENTEN

Mevr. A.M.E. Nibbering
Mevr. L. Oostdam
Mevr. T. Sengers
Mevr. P. Woudsma

Op 19 juni vond de achterbanraadpleging plaats, waarin functiebeschrijvingen en -waarderingen, werkdruk, opleidingsplan, vrijwilligersbeleid, instemmingsverzoek verruiming openingstijden tijdens *Leonardo da Vinci*, cyclus functioneringsgesprekken, ICT, AVG en verbouwing van de kantine werden besproken.

Het overleg met de Directie vond 6 keer plaats, de raad vergaderde 8 keer. Het overleg met de voorzitter van de Raad van Toezicht over 2018 is gepland in het voorjaar van 2019.

De OR was in 2018 als volgt samengesteld:

Joke Akkerman, voorzitter
Gerda Doorlag, secretaris
Nadia Kersten, lid (tot 1 juli 2018)
Charrel Halekor, lid (vanaf 1 oktober 2018)

EXTERNE ACTIVITEITEN

Terry van Druten

Lid adviescommissie beeldende kunst, Prins Bernhard Cultuurfonds

Bestuurslid sectie musea, Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici

Discussieleiding winterseminar, *European Society of Nineteenth Century Art*, Panorama Mesdag, Den Haag, 26 januari

Spreker expertmeeting lijstenplatform Rijksmuseum, Mauritshuis, RKD en RCE, Teylers Museum, Haarlem, 20 april

Spreker Alumni Talks, Kanvas Studievereniging Kunstgeschiedenis, Universiteit van Amsterdam, 26 april

'Teylers Museum. From Learned Society to Public Museum', key note speech *International Congress on the Eclectic Museum*, Museu Nacional de Soares dos Reis, Porto, 24 mei

'Twee eeuwen tentoonstellen in Teylers Museum', gastcollege Vrije Universiteit Amsterdam, 13 september

Deelnemer Getty Paper Project reisseminar 16de- en 17de-eeuwse Italiaanse tekeningen, Dresden, Stuttgart, Berlijn en Boedapest, 29 november-8 december

Robien van Gulik

Begeleiding van het project 'Berging van groot-formaat tekeningen in musea', Advanced Preventive Conservation, studierichting Conservering en Restauratie, Universiteit van Amsterdam, 17 mei en 6 juni

Extern examiner in het restauratieatelier van het Stedelijk Museum, Master Conservering en Restauratie, Universiteit van Amsterdam, 21 september

Ewout Koek

Workshop Boekensteunen, Reinwardt Academie, Amsterdam, 18 april

'Pyrite Oxidation in the collection of Teylers Museum', lezing Natural history Museum, Londen, 10 mei

Celeste Langedijk

Gastles herkennen van grafische technieken, Kennemer Lyceum Haarlem, 30 januari

Jan Pelsdonk

Secretaris Sectie Historische Musea bij de Museumvereniging 'Ladies in silver gloss. The role of women on Dutch medals through the centuries', lezing tijdens het 35e FIDEM-Congres, Ottawa, 30 mei

'Penninggehaltenes', lezing tijdens de jaarvergadering van FIDEM-Nederland, Sint Annaland, 7 juli

'Munten te Grave', lezing voor

het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Munt- en Penningkunde, Grave, 29 september

Michiel Plomp

Lid Editorial Advisory Board Master Drawings

Bestuurslid Nederlandse Tuinenstichting

Diverse Leonardo-lezingen, o.a. Caprera, Bloemendaal, 6 september; Philharmonie, Haarlem (Leonardo-Symposium, georganiseerd door NIKI & Teylers Museum), 5 november; Mauritshuis, Den Haag, 13 november; Remonstrantse Kerk, Groningen, Stichting 'Kunst in Zicht', 15 november

Marjan Scharloo

Lid Raad van Toezicht V-Fonds

Lid bestuur Codart

Lid Bestuur Museumvereniging (tot 19 november)

Lid Bestuur Museumkaart (tot 19 november)

Lid Curatorium Teylers leerstoelen, Universiteit Leiden

Lid benoemingscommissie Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen

Lid Maatschappij der Nederlandse Letterkunde

Lid Editorial Board *The Medal*

Lid *Saltus Advisory Board* American Numismatic Society

Nieuwjaarstoespraak namens bestuur Museumvereniging op Nieuwjaarsreceptie, Apeldoorn, 8 januari

Keynote *Numismatiek in musea*, Workshop Kon. Ned. Genootschap voor Munt- en Penningkunde, Den Bosch, 8 januari

Modereren Patron's Salon Codart: *How (not) to share my private collection*, TEFAF Maastricht, 10 maart

Dankwoord bij in ontvangst nemen *Een Kabinet vol Kleur: De collectie schildermaterialen van de Amsterdamse verfhandelaar Michiel Hafkenscheid (1772-1846)*, Teylers Museum, 15 maart

Toespraak bij afscheid Dirk van Delft, directeur Museum Boerhaave, Leiden, 29 maart

Begeleiden Sterrenwachersreis, Turijn / Milaan, 22 t/m 25 mei

Prijsuitreiking Pieter Teyler van der Hulst prijs van de Hogeschool InHolland, Haarlem, 31 mei

Inleiding 50-jarig jubileum Werkgroep 18e eeuw in Teylers Museum, 16 juni

Dankwoord bij in ontvangst nemen eerste Chemical Landmark in Nederland, Teylers Museum, 4 juli

Welkom 37e congres Scientific Instrument Commission, Teylers Museum, 5 september

Inleiding concert Castello Consort met muziek rond da Vinci, Bavo Haarlem, 7 oktober

Begeleiden Sterrenwachersreis, Turijn / Milaan, 16 oktober t/m 19 oktober

Openingstoespraak *Veni Vidi Vinci* in ABC Architectuurcentrum Haarlem, 21 oktober

Dankwoord bij uitreiking monumentensubsidies Provincie Noord-Holland, Teylers Museum, 19 december

Trienke van der Spek

Lezing Martinus van Marum en zijn betekenis voor de Chemie, naar aanleiding van de verkiezing van de Ovale Zaal van Teylers Museum tot eerste Chemical Landmark van Nederland, 4 juli 2018

Adviseur Collectiebeleid voor NEMO wetenschapsmuseum Amsterdam

Lid commissie Chemical Landmarks NL (KNCV) (vanaf oktober 2018)

Organisatie internationaal congres 'Instruments and the 'Empire of Man over Things'', Scientific Instrument Commission in Leiden en Haarlem, i.s.m. Rijksmuseum Boerhaave, 3-7 sept 2018

Esther van Gelder

Bestuur Gewina, Belgisch-Nederlands genootschap voor wetenschaps- en universiteitsgeschiedenis

Lezing over natuurbeleving bij Clusius, symposium *Natuurgenot*, Artisbibliotheek Amsterdam, 4 juni 2018

Lezing over rupsenhandschrift Christiaan Sepp, Artisbibliotheek Amsterdam, 15 februari 2019.

Carla Voorendonk

Bestuurslid Stichting Haerlem.nu

Wieske Wijngaards

Lid Beheersstichting Automatisering Cultureel Haarlem (BACH)

PUBLICATIES

Esther van Gelder

'Recensie van facsimile-uitgave Maria Sibylla Merian, *Metamorphosis insectorum Surinamensium* – Verandering der Surinaamsche insecten – Transformation of the Surinamese insects 1705. Marieke van Delft & Hans Mulder (eds.) (2016)', *Studium* 10:4 (2017, werkelijke publicatiedatum juni 2018), p. 218–19 <http://doi.org/10.18352/studium.10162>

Jan Pelsdonk

'Theodorus Marinus Roest. Een leven ten dienste van de numismatiek', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 105 (2018), p. 29-65

'Aanwinsten voor Teylers Museum', *De Beeldenaar* 42-6 (2018), p. 274

Diverse lemmata in: Herman Gerritsen, Arie van Herwijnen & Theo Nissen (red.) *Toonaangevende Numismaten voor de Nederlanden* (Herent 2018)

'Whodunnit? Hidden hints on medals', in: Marie-Astrid Pelsdonk (red.) *Médailles 2016*, Lissabon 2018, p. 169-172

'Een wolf in schaapskleren. Een Antwerpse vijf stuiver uit 1593 vermoed als Brusselse rekenpenning', *De Beeldenaar* 42-2 (2018), p. 79-82

Michiel Plomp

'Artist Collectors: Rembrandt and His Time' in: *A Demand for Drawings. Five Centuries of Collectors and Collecting Drawings*, New York 2018, p. 45-56

'De Nederlanden en Leonardo da Vinci, 1500-1700' en 15 entries in: *Leonardo da Vinci. Sprekende gezichten*, tent.cat. Haarlem (Teylers Museum), 2018

Donna Plugge

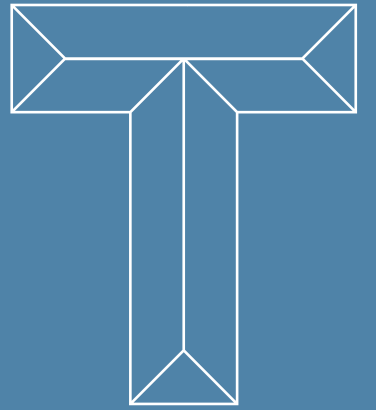
'Kwaliteit van big data. Onbegonnen werk of toch niet zo anders?', *OD Magazine*, april 2018

Trienke van der Spek

Vijf uitgebreide items voor de radioserie *Wetenschapsgeschiedenis in 1000 voorwerpen*, onderdeel van het programma Focus (NPO radio 1): specials over bijzonder wetenschappelijk erfgoed van Teylers, waarvan een i.s.m. Frans van Lunteren, Teylers hoogleraar. Uitzending vanaf 19 december 2018

- P. 2 Woutherus Mol, *Zelfportret*, 1810-1820
- P. 4 Wybrand Hendriks, *De binnenplaats van Teylers Fundatiehuis*, Haarlem, 1800-1820
- P. 6/7 Maria Sibylla Merian, *Over de voortteeling en wonderbaerlyke veranderingen der Surinaamsche insecten*, 1730
- P. 9 Directeur Marjan Scharloo en burgemeester Jos Wienen tijdens de opening van *Leonardo da Vinci*
- P. 15 Louis Renard, *Poissons ecreisses et crabes*, 1754
- P. 17 Daniel Giraud Elliot, *A Monograph of the Phasianidae or family of the pheasants*, 1872
- P. 19 Campagnebeeld *Monsterdieren*
- P. 20/21 Leonardo da Vinci, *Het Laatste Avondmaal*, 1495-1498, Ian Dagnall / Alamy Stock Photo
- P. 22/23 Leonardo da Vinci:
Studie voor het hoofd van de heilige Philippus, ca. 1494, Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
Studie voor het hoofd van Judas, ca. 1494, Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
Studie voor het hoofd van de heilige Simon, ca. 1494, Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
Studie van het hoofd van een krijgsman in profiel, ca. 1504-05, Boedapest, Szépművészeti Múzeum
Hoofd van een man, frontaal, en de kop van een leeuw, ca. 1506-08, Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
Buste van een toornige man met een enorme kin tegenover de buste van een ingetogen vrouw met een misvormd gezicht, beide in profiel, ca. 1485-1490, Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
Buste van een oude bebaarde man, het hoofd in driekwart aanzicht naar rechts, ca. 1490, Amsterdam Museum
Hoofd van een jongeling met krullend haar in profiel naar rechts, ca. 1517, Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
Jonge vrouw de voeten wassend van een peuter, ca. 1478-1480, Porto, Faculdade de Belas Artes, Universidade do Porto
- Toegescreven aan Francesco Melzi, *Bustes van acht in meer of mindere mate misvormde gezichten van mannen en vrouwen in profiel* (ca. 1560), Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
 Francesco Melzi, *Buste van een oude vrouw met een misvormd gezicht, driekwart naar rechts*, ca. 1510-1520 (?), Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
 Navolger van Leonardo da Vinci, *Hoofd van een oude man met lang haar, en face*, ca. 1510-1520, Royal Collection Trust/© Her Majesty Queen Elizabeth II 2018
- P. 24 Leonardo da Vinci, *Hoofd en schouders van een meisje, driekwart naar links*, ca. 1490, Turijn, Biblioteca Reale
- P. 26 Wybrand Hendriks, *Herberginterieur*, ongedateerd
- P. 28/29 Deksel Fenakistiscoop, ca. 1850
- P. 31 Robert John Thornton, *The temple of Flora or garden of nature*, 1799
- P. 32/33 Rembrandt van Rijn, *Portret Jan Uytenbogaert (De Goudweger)*, 1639
- P. 35 Herman Gordijn, *Apt (vrouw met boeket)*, 2003
- P. 36/37 *Noodmunt van Pernambuco*, 1646
- P. 39 Hans Bol, *De engel verschijnt aan Hagar*, 1586
- P. 40/41 John Constable, *On the stour*, ca. 1832
- P. 56/57 Giovanni Domenico Tiepolo, Groep engeltjes
- P. 67 J. Blaeu, *Grooten Atlas*, 1664

TEYLERS

Samenstelling en redactie

Janko Duinker
 Heleen van Halsema
 Michel Hommel
 Teylers Museum

Vertaling

Beverly Jackson

Art direction

Goed Stel Mensen

Vormgeving

Studio Wesseling

Fotografie

Vera Bartels
 Roy Beusker
 Hans Dirksen
 Aad Hoogendoorn
 Ted Jansen
 Wiebrig Krakau
 Bo Peters
 Pim Rusch
 Mo Schalkx
 Kelly Schenk
 Bibi Veth
 Eric Wils
 Hilde de Wolf
 Martijn Zegel

Drukwerk

robstalk

© copyright 2019 Teylers Museum

Teylers Museum

Spaarne 16
 2011 CH Haarlem

023 516 09 60
 info@teylersmuseum.nl

TEYLERS

